№ 188 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

22-טער יאהרגאנג. | 13 sierpnia 1929 r. | דינסטאג, ז' מנחם-אב תרפ"ט. | רעדאקציע און אדמיניסטראַציע: פּעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.

דער 1. מיליאָן דאָלאַר פון דער פערברייטערטער „אגענץ" פאַר דעם אויפבוי-ווערק פון ארץ-ישראל

שלום אַש'ס הייסע רעדע אויף דער ערשטער אַגענץ-סעסיע. — דער קדוש השם פון דער יודישער געשיכטע מוז געפונען א תיקון אין אויפבוי פון ארץ-ישראל, זאגט אַש. — וואַהלען פון פּרעזידיום. — פּרעזידענט ווייצמאַנ'ס קאָלאָניזאַציע-פּלאַן פאַר דער אַגענץ אין די נאָהענטסטע 5 יאהר. — די רעדעס פון ד"ר פרענקעל און פעליקס וואַרבורג.

20.000 פאַמיליעס מוזען יעהרליך בעזעצט ווערען אין ארץ-ישראל

שלום אַש'ס גרויסע רעדע.

ציריך, 12. (יט"א)

שלום אש הויבט אָן זיין רעדע, ווענדענדיג זיך צום פּרעזידענט ווייצמאַן: ווען איהר, געעהרטער פּרעזידענט, דאָס אין א שעה פון נויט גערופען צו די צענטער און צעשפּרייטע יודישע מאַסען: יודיש פאָלק, וואו ביזטו? — האָבען מיר געקוקט און געהאָפט. נאָר איצט ווען איך קוק אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג, גלויב איך, אַז דער ענטפער איז געקומען פון אַלע 4 עקען פון דער וועלט, דאָס קול פון יודישען פאָלק: „מיר זענען דאָ!" און די, צו וועלכע דאָס קול איז נישט דערגאַנגען, זענען מיט זייערע הערצער אין מיט זייערע וואונשען מיט אונז. נישט בלויז דאָס יודישע פאָלק פון היינטיגער צייט, נאָר אויך דאָס יודישע פאָלק פון אַלע דורות. דער קדוש השם פון דער יודישער געשיכטע איז מיט אונז און האָט געפינען א תיקון. א"י איז אויפגענומען דורכ'ן יודישען פאָלק, ווי א ליבע, וואָס שטראַהלט פון דער יודישער פערגאַנגענהייט און גיט א טעם אונזערע יסורים. אונזער שטאַרקער עקשנות און דער וועלט האָט אַרויסגערופען אונזער מערטירערטום. דער נס פון קיום פון יודישען פאָלק ליגט אין און מיט ארץ ישראל. דאָס יודישע פאָלק איז געווען פערבינדען דורך א קאַרטעל פון יסורים, און ארץ ישראל איז געווען דער משיח, וואָס האָט געברענגט די טרייסט געבענטשט זאָלען זיין די הענד, וואָס האָבען געבראַכט די טרייסט און די פרייד פון ווידעראויפבוי פון ארץ ישראל.

אין דער דאָזיגער היסטאָרישער פערזאַמלונג האָב איך דעם כבוד צו זיין דער שליח צבור פון דעם גרוסאַרטיגען טייל פון יודישען פאָלק, פון די יודען אין פוילען. פאַר ווענען ארץ ישראל איז נישט קיין גייסטיגער לוקסוס, נאָר א בלוטיגע נויטווענדיגקייט.

די מאַסען זענען הונגעריג צו א שטיקעל ברויט פאַר זייערע קינדער. מיט קלאַפּענדע הערצער הערען זיי זיך צו, וואָס עס קומט פאַר אויף אונזער איצטיגער פערזאַמלונג. מען דאַרף נישט זאָרגען בלויז אויפצובויען דאָס לאַנד, נאָר קודם כל וועגען אויפבוי פון יודישען פאָלק דורך ארץ ישראל.

די קערפּערשאַפט, וואָס ווערט איצט געשאַפען, דאַרף שטעלען דעם הונגער צו ערד פון די יודישע מאַסען. יעדע איטל ערד אין ארץ ישראל מוז אויסגענוצט ווערען מיט קלוגשאַפט, אַז די ברכה זאָל אָפּשיינען פון דער פרוכטבאַרער ארבייט פון די אָרימע און געשלאָגענע און אין פון ארץ ישראל.

די יודישע תורה פון אייניגען לעבעדיגען גאָט האָט פערשפּרייט און א צייט פון פערצוויפעלטער געצען-דינערי ליכט און ציוויליזאַציע אויף דער וועלט.

די בערג און טאָלען פון א"י זענען געווען בעוואוינט פון אַן אָרימער אַרבייטס-בעפעלקערונג, וואָס האָט געפיהרט א צניעות'דיג און בעשיידען לעבען און אַרויסגעשטראַהלט פון זיך א מאָראַלישען כוח. די אויפגאַבע אונזערע איז ארץ ישראל איז ווידער צו שאַפען א מאָראַלישע ספערע, א געזונד לעבען אויף סאָציאַלע יסודות, וואָרום בלויז אַלס פרייע מענשען קענען מיר עקזיסטירען. און אונזער גאַנצער עקזיסטענץ זענען מיר קיינמאָל נישט געווען קיין שקלאַפען. די חלוצים האָבען פערוואַנדעלט אונזער אַרבייט אין א טאַנץ. לאָמיר איצט ביים גרויסען געשעהעניש פערגעסען אין אַלע קלאַסען-אונטערשידען און פּאַרטייאישע חלוקי-דעות און געדענקען אין ארץ ישראל און צום יודישען פאָלק זאָגענדיג: „וטהר את לבנו לעבדך באמת!"

לואי מאַרשאַל פּרעזיצער פון „אַגענץ-סעסיע" לאָרד מעלטשעט — וויצע-פּרעזיצער

ציריך, 12. (יט"א)

אויף דער היינטיגער פאָרמיטאָג-פערזאַמלונג זענען די וואַהלען פון פּרעזידיום. אַלס פּאָרזיצער פון דער סעסיע איז געוועהלט געוואָרען לואי מאַרשאַל, אַלס וויצע-פּאָרזיצער — לאָרד מעלטשעט. עס זענען אויך געוועהלט געוואָרען 12 בייזיצער.

לואי מאַרשאַל האָט געעפענט די זיצונג מיט א קורצער רעדע, אין וועלכער ער האָט געדאַנקט פאַר'ן כבוד, וואָס מען האָט איהם צוגעטיילט.

די רעדע פון פּרעזידענט ווייצמאַן

דאַן האָט פּרעזידענט ווייצמאַן געהאַלטען א ערעדע וועגען די אויפגאַבען פון דער „אַגענץ" פאַר די נאָהענטסטע 5 יאהר. ער האָט אויך אָפּגעגעבען א בעריכט פון דער עקספּערטען-קאָמיסיע.

פּרעזידענט ווייצמאַן האָט פאָרמולירט די אויפגאַבען פון דער „אַגענץ" אין פאָלגענדע 5 פונקטען:

1) די בעציהונג פון דער „אַגענץ" צו דער מאַנדאַט-מאַכט;

2) עס מוזען אונטערגענומען ווערען שריט וואָס שנעלער דורכצופיהרען דעם באָדען-קאַטאַסטער און צו בעקומען די קרוין-ערד, וואָס קומט אונז לויט'ן מאַנדאַט;

3) די „אַגענץ" מוז שאַפען שטאַרקע באָדען-רעזערווען דורך איינקויפען שטיקער ערד;

4) די „אַגענץ" מוז שוצען די יודישע געדיכטע ישובים לויט'ן א געשלאָסענעם קאָלאָניזאַציע-סיסטעם, זיך בעמיהען, אַז עס זאָל אריינפליסען אין לאַנד יודיש קאַפּיטאַל און זאָרגען, אַז יודישע אַרבייטער זאָלען בעשעפטיגט ווערען ביי אַלע אַרבייטען, וואָרום איינס נישט, וועט די רעגירונג האָבען א תירוץ נישט צו בעשעפטיגען קיין יודישע אַרבייטער ביי רעגירונגס-אַרבייטען.

5) עס מוז געשאַפען ווערען א קאָלאָניזאַציע-פּלאַן פאַר די נאָהענטסטע 5 יאהר.

ווייצמאַן רעדט דאַן אַרום דעם דאָזיגען פּלאַן לויט וועלכען עס דאַרפען פאַר די 5 יאהר קאָלאָניזירט ווערען 100 טויזענד יודען. 20 טויזענד פאַמיליעס יעהרליך. דערפון 1000 פאַמיליעס אין דער לאַנדווירטשאַפט, 2000 אין דער אינדוסטריע און דער איבעריגער טייל אין אַנדערע אַרבייטס-צווייגען.

— איך וועל זיך האָבען האַלטען פאַר א גרויס גליק, זאָגט פּרעזידענט ווייצמאַן, ווען אין די שפּעטערע 5 יאהר וועלען מיר בעוויזען צו בעזעצען אין ארץ ישראל נאָכאַמאָל אַזוי פיל יודען.

ווייצמאַן ענטשולדיגט זיך פאַר דער סעסיע פאַר זיין פאַכמענישען רעפעראַט און זאָגט: די יודישע צרות צווינגען אַליץ זיך אויסצולערנען. הגם איך בין נישט קיין פאַכמאַן, מוז איך שוין רעדען, ווי א פאַכמאַן. איך בין מסכים מיט לאָרד מעלטשעט, אַז די מאַנדאַט-מאַכט האָט נישט ערפיהלט איהר התחייבות. כיר מוזען פאָדערן מעהר. איך האָף, אַז די סעסיע וועט פערלאַנגען, מען זאָל אונז געבען די ערד פון בית-שאן. די אַגענץ וועט זיכער בעקומען מעהר.

ד"ר ווייצמאַן ענדיגט מיט די ווערטער:

— אין אַנבליק פון'ם אייניקלאַנג פון יודישען פאָלק פאַר ארץ ישראל, וואָס איז אַזוי בולט געקומען צום אויסדרוק אויף דער געלטיגער אַוונד-זיצונג, ווינש איך, אַז אונזער אַרבייט זאָל אויסשטראַהלען פרייד און שטאָלץ אין פינסטערע יודישע לעבען.

ביים און וועניגער קרומיק. ער רעדט אַרום די פערשידענע אויפגאַבען פון דער „אַגענץ". דאָס ערמעגליכען די אַרבייטער א באָדען-בעזיץ. ער רעכענט די שריט וואָס דאַרפען איצטער אַנגענומען ווערען ביי דער ארץ ישראל רעגירונג. דאַן שטרייכט ער רעדנער אונטער די בעדייטונג פון ד"ר פרענקעל'ס פאָרשלאַג וועגען שאַפען א גרויסע פינאַנץ-קאָרפּאָראַציע, וואָס וועט שטעהן אויף געשעפטליכע יסודות. די דאָזיגע אינטערעסאַנטע אונטערנעהמונגען און בכלל פערזיכערונגען דורך די פּריוואַטע איניציאַטיוו.

דאַן רעדט און נאָמען פון די אונגאַרישע יודען ה' לעש, וועלכער גיט אָפּ אַנ'ערקלעהרונג, אַז דאָס אונגאַרישע יודענטום איז גרייט אונטערצושטיצען די אַנשטרענגונגען פון גאַנצען וועלט-יודענטום אין דער אויפבוי-אַרבייט פאַר ארץ ישראל.

די נעכטיגע נאָכמיטאָג-זיצונג.

ציריך, 12. (יט"א)

די דריטע זיצונג פון דער פערברייטערטער יודישער „אַגענץ", האָט זיך אָנגעהויבען היינט אָוונט. עס ווערען איבערגעלייענט פיל בעגריסונגס-טעלעגראַמען פון אינסטיטוציעס, יודישע קהלות, (צווישען זיי אויך פון פוילען) און פון איינצעלנע פּערזאָנען. צווישען אַנדערע האָבען צוגעשיקט בעגריסונגען „בני ברית", פעלקער-בונד, ביאַליק און אַנד.

גרויס אויפמערקזאַמקייט צוהט אויף זיך דאָס גרויסע הערצל-בילד, וואָס געפינט זיך אויף דער טריבונע.

נאָכ'ן איבערלייענען די בעגריסונגען קומט פאָר דער המשך פון די דעבאַטען. אין דער דיסקוסיע האָבען זיך בעטייליגט פון די ציוניסטישע דעלעגאַטען: שמריהו לעווין, אַרלאָזאָראָוו, קורט בלומענפעלד, בן גוריון, רמז, שפּרוק.

צום סוף פון די דעבאַטען האָט גערעדט פּראָפ. ווייצמאַן.

ד"ר פרענקעל און פעליקס וואַרבורג

וועגען דער טעטיגקייט פון דער „אַגענץ"

דער אָנהויב פון דער דעבאַטע

ציריך, 12. (יט"א)

נאָכ'ן רעפעראַט פון פּראָפ. ווייצמאַן האָבען זיך אָנגעהויבען די דעבאַטען איבער דער רעדע טעטיגקייט פון דער „אַגענץ".

דער ערשטער האָט גענומען דאָס וואָרט ד"ר פרענקעל, וועלכער האַלט א גרויסע רעדע, וועלכע ווערט אויסגעהערט מיט גרויס אינטערעס פון אַלע פערזאַמלטע.

דער רעדנער לעגט פאָר צו גרינדען א גרויסע פינאַנץ-קאָרפּאָראַציע, וואָס וועט האָבען די אויפגאַבע צו שטיצען דעם אויפבוי פון ארץ ישראל. מיר נישט ציוניסטען וועלען אָבער איינשטעלען די „בוזנעס-מעטאָדען" פון די נישט-ציוניסטען אָנשטאָט די פילאַנטראָפּישע מעטאָדען פון די ציוניסטען. די אַרבייט פון די ציוניסטען איז געווען אָפּהענגיג פון די געלד-זאַמלונגען. מיר האָבען אָבער נישט ברעה צו פיהרען קיין פילאַנטראָפּיע נאָר אונזער אַרבייט וועט זיך שטיצען אויף די יסודות פון געשעפטס-מעטאָדען און קאָמערציע. דער צוועק פון דער פינאַנץ קאָרפּאָראַציע וועט זיין צו שאַפען א קאַפּיטאַל פון 10—15 מיליאָן דאָלאַר. די אויפגאַבען פון אונזער רעטטונגקייט אין ארץ-ישראל וועלען זיין אַנצוגעמען מיטלען צו אַנ'אונטערנעהמער קאָלאָניזאַציע - אַרבייט. פעראינטערעסירען צו ענטוויקלען די אינדוסטריע, שאַפען פרישע אונטערנעהמונגען, אַדורכפיהרען די עקספּלאָאַטאַציע פון די מינעראַל-רייכטימער פון'ם לאַנד, פון ים המלח.

איך בין און דער לאַגע צו ערקלעהרען, אַז די ערשטע שריט אויף דעם וועג איז שוין געמאַכט געוואָרען. עס איז שוין געשאַפען דער ערשטער מיליאָן דאָלאַר אויף די גרויסע אינוועסטיציע-אַרבייטען אין ארץ ישראל. א האַלבען מיליאָן דאָלאַר האָט געגעבען ה' וואַרבורג און די צווייטע 500 טויזענד דאָלאַר האָט געגעבען לאָרד מעלטשעט.

די דאָזיגע ערקלעהרונג ווערט אויפגענומען פון אַלע „אַגענץ"-מיטגלידער מיט גרויס ענטוזיאַזם און האָט אַרויסגערופען א דונער פון אַפּלאָדיסמענטען.

דער רעדנער ענדיגט זיין רעדע מיט דער פערזיכערונג, אַז עס וועלען געשאַפען ווערען אין די נאָהענטסטע טעג גרעסערע סומען, כדי אויפצונעמען די גרויסע אינוועסטיציע-אַרבייטען פאַר ארץ-ישראל.

— דער בודזשעט וועט זיין א פיל גרעסערער, ווי דער וואָס איז אָנגענומען געוואָרען פון ציוניסטישען קאָנגרעס — רופט אויס דער רעדנער.

דאַן נעמט דאָס וואָרט ה' פעליקס וואַרבורג, וועלכער הויבט אָן מיט די ווערטער, אַז [illegible]

אחרי מחלה ארוכה וכבדה שבקה חיים לכל חי, אשתי היקרה, אמנו האהובה, חותנתנו הכבודה, זקנתנו הנחמדה,

נ"ע

מרים חנה אלענבערג

בת הרב ר' משה אהרן ז"ל מ"מ ומו"צ בעיר ביעלסק) אשת ר' משה נ"י

בשנת הששים ושבע לימי חייה

ההלויה תהית היום יום ג' ז' מנחם אב תרפ"ט 13.8 בשעה 1 אחרי הצהרים מבית האבל רחוב צגלנינה 45. השרוים בצער ויגון עמוק

המשפחה המתאבלת

אויפפאָדערונג

ה' מאיר זיידע נאַרוטאָוויטש 56, ווערט אויפגעפאָדערט אין פערלויף פון 24 שעה צו בעגלייכען מיין רעכנונג און אָפּגעבען די ערהאַלטענע פון מיר דעקונג זאָנסט וועט ער צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

A. Brzezinski

6-go Sierpnia 4.

בעקאַנטמאַכונג

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די ג' ווירטינס, אַז די אַליינפערטרעטונג אויף לאָדז און אומגעגענד פון דער פריה-געמעלק פון „מאַיאַנטעק ברוס" איז מיר איבערגעגעבען געוואָרען. — די בהמות פון „מאַיאַנטעק ברוס" ווערען סיסטעמאַטיש אונטערזוכט דורכ'ן וועטערינאַר-דאָקטאָר מערטשיק. — די היגיענישע, מאָסטערהאַפטע און מאָדערנע שטאַל אין וועלכער די בהמות געפינען זיך גיט א גאַראַנטיע, אַז די מילך איז פריי פון אַלערליי באַקטעריעס.

איך עמפעהל זיך די ג' ווירטינס און צייכען מיט אַכטונג

מלעטשאַרניע מ. פרייס. לאָדז, קאַמיענאַ 14

בעמ.: די מילך פון דער פריה-געמעלק איז כשר, ווייל זי געפינט זיך אונטער מיין שטענדיגער פערזענליכער אויפזיכט.

מיט דעטאַיל-בעשטעלונגען זיך צו ווענדען לויט דער אויביגער אַדרעס.

חדר „עמוד התורה"

לאָדז אַלעיאַ 1 מאַי 16

צום נייעם שול-יאָהר אי"ה ווערט געעפענט דאָס מוסטערהאַפטע חדר „עמוד התורה" אונטער דער ליימונג פון בעוואוסטען מומחה און פעדאַגאָג הר' משה שפּירא נ"י. עס איז אַנגאַזשירט געוואָרען אַנ'ערשטקלאַסיג פערסאָנאַל פאַר לימודי קודש און להבדיל למודי חול.

מיר פערזיכערן די עלטערן גרויסע צופרידענהייט בעזה"י. תלמידים ווערען אָנגענומען טעגליך פון 10—2 און 4—7.

אין קאָנצעסיאָנירטע

רעכטסקאָנסולטענטען-ביוראָ

פון **דוד שפּירא**

לאָדז, ווסכאָדניאַ 44

ווערען ערלעדיגט קלויזולעס, פערזיכערונגען א. א. וו. אויף וועקסלען און אַנדערע שולד. בעשייניגונגען ווי אויך אַלע ביטעס, רעקורסען א. ד. גל. שרייבט געזעצמעסיג און ביליג.

— עקזיסטירט פון יאָהר 1889. —

עוט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

שטאַטיש טעאַטער לאָדז, צעגיעלניאַנאַ 63

גאַסטראָלען פון דער **ווילנער טרופּע** יאָהר XIV אָנפ. ט. מזאה,

היינט, דינסטאג, דעם 13. אויגוסט 8,30 אָוונט געזעגנונגס-שטעלונג

קדוש השם

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פון 11 ביז 2 און, פון 6 אָוונט.

KONCESJONOWANE BIURO WINDYKACYJNE

„KONFIDENCJA" WARSZAWA BIELAŃSKA 9 tel. 12.12

załatwia windykacje protestowanych weksli i wyroków, na żądanie [illegible] na własny rachunek.

די לאגע אויפ'ן ווייטען מזרח זיך ווידער פערשארפט
מאקדאנאלד מסכים מיט סנאודען'ס ארויסטריט אויף דער האגער קאנפערענץ

די לאגע אויפ'ן ווייטען מזרח זיך ווידער פערשארפט

וויען, פון שאנכאי מעלדעט מען, אז די כינעזישע מאכט האט ערקלערט בעלאגערונגס-צושטאנד און אלע מערי-מאריעס פון דער מזרח-כינעזישער באהן-ליניע. די כינעזישע מאכט-ארגאנען האבען פערהאלטען און מארדזשורי-יען פיל קאמוניסטישע אגיטאטארען. די גרעניץ-וואך פון ביידע צדדים זענען לעצטענס בעדייטענד פערשטארקט געווארען. איבער מאנדזשוריען פליהען כסדר סאוועטישע לופט-פליהער.

און אלגעמיין האט זיך די לאגע לעצטענס שטארק פערשארפט.

ארום דער האגער קאנפערענץ

האג, 12. (ספ.) די היינטיגע זיצונג האט אנגעהאלטען געדויערט 45 מינוט. עס האבען גערעדט דער דייטשער מיניסטער קורטיוס און דער איטאליענישער רעלעגאט לאריו. דער ווייטערדיגער פאקט פון די היינטיגע פערהאנדלונגען איז ראב אנגענומען דעם פארשלאג פון ענגלישען מיניסטער סנאודען, וואס לעגט פאר, אפצולייגען די זיצונגען ביז מיטוואך. די ארבייט פון די קאמיסיעס וועט אבער נישט איבערגעריסען ווערען.

עס איז פארגעקומען א בעראטונג פון וואקענער פון פראנקרייך און ענגלאנד, צווישען וועלכע עס איז אנגעקומען געווארען אן ענ'ענגערער קאנטאקט. מען האלט דעריבער, אז די שפאנונג וואס האט ארויסגערופען סנאודען'ס ארויס-טריט איז כמעט אריבער.

עס האט אויך אפגעהאלטען א זיצונג די פאליטישע קאמיסיע. עס איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א יורידישע אונטער קאמיסיע, וואס וועט שוין מארגען, דינסטאג אפהאלטען איהרע זיצונגען.

אויף דער מארגענדיגער זיצונג פון דער פאליטישער קאמיסיע וועלען בעשפראכט ווערען די בעדינגונגען פון דער עוואקואציע פון רהיין-געביט.

האג, 12. (ספ.) מארגען וועט זונ-טער דעם פארזיץ פון ענגלישען אויסערן מיניסטער הענדערסאן פארקומען א פריוואטע בעראטונג צווישען די דייטשע רעלעגאטען און די פארשטעהער פון די אקופאציע-מלוכות.

מאקדאנאלד איז מסכים מיט'ן ארויסטריט פון סנאודען

האג, 12 אויגוסט (ספ.) מאקדאנאלד האט צוגעשיקט דעם ענגלישען מיניס-טער סנאודען א בריף אין וועלכען דער ענגלישער פרעמיער דריקט אויס זיין הסכם מיט דער שטעלונג פון דער ענגלישער דעלעגאציע אויף דער האגער קאנפערענץ בעזונדער מיט'ן ארויסטריט פון מינ. סנאודען.

ווי אזוי קעמאל-פאשא אייראפעאיזירט טערקיי.

קאנסטאנטינאפאל (יטא) די מאכט איז שוין צוגעטרעטען אויסצו-פיהרען דאס געזעץ, וואס איז מיט א געוויסער צייט צוריק אנגענומען געווא-רען דורך דער טערקישער נאציאנאל-פערזאמלונג אין אנגארא. וועגען צונע-מען דאס רעכט צו זיין בעשעפטיגט אין פערשידענע פראפעסיעס ביי נישט-מו-צולמענישע בירגער פון טערקיי. די מעג האבען פארשטעהער פון דער פאליציי בעזוכטען פון דער ארבייט אלע נישט-מוסולמענער פון קאנסטאנטינאפאלער פארט, הן די ארבייטער, ווי אויך די ביורא-בעאמטע. דאס געזעץ זאל ארומ-נעמען אויך אלע נישט-מוסולמענישע ארבייטער פון די מלוכה'שע מאנאפאל-אונטערנעמונגען. ווי אין דער צוקער-אינדוסטריע, אייל, זאלץ, אלקאהאל, טאבאק, ווי אויך פערשידענע צווייגען פון פריוואט-האנדעל און אינדוסטריע.

וואהל פון אגענץ-פרעזידיום

צוריך, 12. (יט"א)

עס זענען פארגעקומען די וואהלען פון ווייצע פרעזידענטען פון דער אויס-פיגער סעסיע פון דער „אגענץ". עס זענען געוועהלט געווארען פון די ציוני-סטען: אוסישקין, מאצקין, מארים ראַ-טענבערג, פארבשטיין, ארלאזאראוו, בן גוריון. מצד די ציוניסטען זענען גע-וועהלט געווארען די רעלעגאטען: אד-לער, דזשעמס ראזענבערג, ליאן בלום, אביגדור גאלדשמיד, אסקאר וואסערמאן און גרוזענבערג.

וואהלען פון די קאמיסיעס

צוריך, 12. (יט"א)

די ראט פון דער „אגענץ" האט גע-וועהלט צוויי קאמיסיעס: א קאנסטיטו-ציאנס-קאמיסיע פון 16 פערזאן און א בודזשעט קאמיסיע.

פארשלאג איינצולאדען די „אגודה"

צוריך, 12. (יט"א)

אויף דער היינטיגער „אגענץ"-זיצונג האט טלואי מארשאל ערקלערט, אז עס איז איינגעפלאסען א פארשלאג פון א גרופע רעלעגאטען איינצולאדען צו דער מיטארבייט אין דער „אגענץ" די אלע יורידישע קרייזען וואס שטעהען ביז איצט פון דערווייטענס צווישען אנדערע אויך די „אגודה".

וואלדעמאראס בעגריסט ד"ר ראזענבוים צו זיין 70-יעהריגען געבורטס-טאג.

ירושלים (יט"א) דער געוו. יודי-שער מיניסטער פון ליטא ד"ר ש. ראַ-זענבוים האט צו זיין 70-יעהריגען גע-בורטסטאג, וועלכען ער האט געפייערט די טעג, בעקומען א בעגריסונגס-דעפע-שע פון ליטווישען פרעמיער-מיניסטער פראפ. וואלדעמאראס. אין דער דעפע-שע ווינשט איהם דער ליטווישער פרע-מיער אריכת-ימים לטובת דעם ארץ-ישראל אויפבוי-ווערק, ער בעט אבער דעם בעל-היובל, אז ער זאל אויך נישט פערגעסען וועגען זיין צווייט פאטערלאנד ליטא.

דער ליטווישער פרעזידענט סמעטאנא האט ד"ר ראזענבוים'ען ערטיילט דעם גערימען-אורדער.

די נעמען פון די געליטענע בעת'ן קאוונער פאגראם.

רינגא (יט"א) „פרומארגען" האט אנגעהויבען צו פערעפענטליכען די נע-מען פון די געליטענע בעת'ן קאוונער פאגראם. הערווייל האט די צייטונג פער-עפענטליכט די נעמען פון 27 געליטענע צווישען אנדערע זענען מערדערליך גע-שלאגען געווארען דער 70-יעהריגער זקן שאפירא, דער 16-יעהריגער ישיבה-בחור הערצאוויטש, דער 70-יעהריגער שמש פון דער חברה קדישא יאשאווע-צקי, דער סטודענט לאזניק און אנדערע.

שטורם פערניכטעט צענדלי-גער יודישע הייזער אין זשיטקאוויטש

מאסקווא (יט"א) איבער דעם שטעטעל זשיטקאוויטש, מאזירער קרייז, האט זיך די טעג הורבגעטראגען א שטורם-ווינד. צעהנדלינגער יודישער היי-זער זענען אראפגעטראגען געווארען מיט'ן ווינט.

די פרוי שרה גינצבורג איז איהר 12-יעהריגער זוהן דוד, זענען דער'הרג'עט געווארען ווען דער דאך פון זייער הויז איז אויף זיי איינגעפאלען.

דער שטורם האט פערורזאכט א גרויס פייער אין די פעלדער ארום זשיט-קאוויטש און האט אויסגעברענט די תבואה. די שאדענס סיי אין שטעטעל און סיי אויף די פעלדער זענען זעהר גרויסע.

ווער האט געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

4. קלאס, 2. טאג פון דער ציהונג.

זל. 20.000 גר. 89402	זל. 800 גר. 6270 446610 72354
זל. 10000 גר. 83363	זל. 600 גר. 8361 17779 85070
זל. 5000 גר. 155599	41387 41609 48244 62271 78806
זל. 2006 גר. 99317 177606	104204 108540 142048 149390
זל. 1000 גר. 166748 169071	

„מען האט מיין בלוט פערקויפט אויפ'ן לויט און אויפ'ן פונט"
שרייבט מארשאל פילסודסקי אין זיין בריף צום לעגיאניסטען-צוזאמענפאהר.

זונטאג איז אין נייסאנטש פארגעקו-מען א גרויסער לעגיאניסטען צוזאמענ-פאהר. דעם פארזיץ האט געפיהרט פול-קאווניק סלאוועק. מארשאל פילסודסקי, וועלכער איז צום צוזאמענפאהר נישט געקומען, האט צוגעשיקט א בריף, אין וועלכען ער בעשרייבט די סבות, פאר וואס ער האט נישט געקענט קומען און רעכענט זיך גלייכצייטיג אפ מיט זיינע שונאים.

ליבע קאלעגען און חברים פון גע-וועהר — הויבט אן מארשאל פילסוד-סקי דעם בריף — ליידער האב איך הייאהר נישט געקענט קומען צו דעם יאהר-יעהרליכען יום-טוב פון די לעגיא-ניסטען. דעם חודש אויגוסט מוז איך אויסנוצען אויף אורלויב און דעריבער מוז איך מיך אפזאגען פון אונזער טרא-דיציאנעלען מנהג צו פערברענגען מיט אייך צוזאמען און דעם ראזיגען יום-טוב אזוי ווי איך בין נישט אומשטאנד איצט צו רעדען צו אייך, האב איך אבער בע-שלאסען כאטש עפעס אנצושרייבען פאר אייך.

פיל חרפות און בושות האבען מיר געמוזט איבערטראגען און אונזער לעבען די גרעסטע חרפה און בושה, די שווער-סטע חרפה און די שווערסטע בושה האבען אונז אנגעטאן נישט קיין אנדערע, ווי פאלאקען אליין. אין דער צייט פון אונ-זער עקזיסטענץ אלס לעגיאניסטען האב איך פיל מאל איבערגע'חזר'ט מיט בעם דעם שטארקען פערז פון אונזער גרויסען דיכטער: „שקלאפען, נאך ער-גער, משרתים פון שקלאפען!"

געגען אונז, געגען אונזערע שטרעבונ-גען האט מען שטענדיג ארויסגעשטעלט גוט בעצאהלטע און געדונגענע פאלא-קען, וועלכע מען האט שטענדיג געפינען לרוב, אזוי, אז זיי — און נישט בלויז די אקופאנטען — האבען געהאנדעלט פאר זייער נוצען אדער קאריערע מיט אונזער בלוט אויפ'ן לויט און אויפ'ן פונט.

ווען איך גיב זיך נאר א דערמאן, אז שוין אין אונאפהענגיגען פוילען האט זיך בעת דער מלחמה איבערגע'חזר'ט דאס זעלבע מיט א פאטאגראפישער גענויאיג-קייט, קום איך שטענדיג צו מיין סינ-טעז, צו מיינע און אייערע סינטעזען פון דער אייגענער געשיכטע.

און וויפיל מאל איך האב אלס אייער פיהרער און פארשטעהער געזוכט עפעס א קראפט, האט עס געמעגט זיין א מינ-דערווערטיגע און אנ'אונבעדייטענדע אבער א פוילישע, כדי שטארקער אונ-טערצושטרייכען, אז מיר זענען נאר בלויז פוילען און נישט די אקופאנטען, אזוי פיל מאל האט מען מיך פערקויפט אויפ'ן לויט און אויפ'ן פונט, כדי צו האבען א פרעטענזיע פאר די, וואס זענען געווען געצאהלטע און געדונגענע פאלא-קען. און ווען איך טראכט מנאר וועגען די שוהגע אמת'ן פון דער געשיכטע, ווען איך טראכט וועגען דער העלדיש-קייט, שטעל איך שטענדיג פעסט מיט הויכסמארישע פערגלייכונגען, אז מיר קא-נען אויסהאלטען די קאנקורענץ מיט די שענסטע ביישפילען פון אינזער אייגע-נער און אלגעמיינער געשיכטע, און ווען איך טראכט וועגען די סביבה פון דער דאזיגער שעהנקייט און העלדישקייט, קום איך צום אויספיהר, אז אנ'ערגערע סביבה, ווי זי איז שווער צו געפינען.

ווען מיר האבען געקלונגען אין דעם אינדעלסטען מעטאל, ווען מיר האבען אליין געלאקט מיט דעם שענעם און מיט דער העלדישקייט, האט מען ביים רוב פון אונזער פאלק נאר געקענט, און בעסטען פאל, ארויסרופען א זופץ, און אמאל אויך א פאר נארישע טרעהרלעך. דער רוב האט זיך אבער פון אונז אפ-געקעהרט צו די פערקויפטע נשמות מיט די צוהולטייעטע פוסקעס, אלס ווי די אויטאריטעטען, וואס זענען אפשר העכ-ליך געווארען דערפאר אבער קלוג און פראקטיש, און אט די דאזיגע מענשלי-כע פערזעהנליכען האבען געפינען א שטיצע, און מיר נישט.

דער בעריכט איז אויסגעהערט געווארען מיט שטורמישע אפלאדיסמענטען.

דערנאך האט פולקאווניק סלאוועק גע-האלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט צווישען אנדערן געזאגט, אז דאס האט זיך ארגאניזירט איבערצונעמען די מאכט אין פוילען אין דער צייט, ווען די לעגיאניסטען מיט'ן קאמענדאנט האבען געהאט פאר זיך ד ואויפגאבע צו פערפעסטיגען די פוילישע גרענעצען, — דאס וואס האט זיך דעמאלט געריסען אין פוילען צו דער מאכט, האט אונז באלד קלאר געמאכט, אז מיר מוזען ארויסרייסען פוילען פון די דאזיגע הענט. די ברייטע מאסען פון דער געזעל-שאפט, וואס זענען אפגענארט געווא-רען פון די פאליטיקער, וואס האבען געזוכט פאפולאריטעט ביי די וואהלען, — די ברייטע מאסען, וואס זענען אפ-גענארט געווארען דורך דער דעמאגא-גיע, — די דאזיגע ברייטע מאסען מו-זען מיר אויפהויבען, אז פון זיי זאל זיך בילדען די געזעלשאפט. צו די דאזיגע און זארג, וואס פוילען קאן אמאל דא-בען אין דער צוקונפט, מוז מען האבען א שטיין-פונקט אין דער מאראלישער קראפט פון גאנצען פאלק. ביי אונזער אר בייט קאן מען נישט זיין פאפולער. ווע-לען מיר מאכען אונפאפולערע מעשים, אבער וועלען ערציהען א גע-זעלשאפט, דעריבער ווילען מיר אונזע-רע רייהען פערגרעסערען, מיר ווילען נ ט פערוואנדעלט ווערען אין עפעס א פא-ליגירטע קאסטע.

א גנבה פון וועקסלען אויף 90,000 זל. אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

(—) די טעג איז אנטדעקט געווארען א סיסטעמאטישע גנבה פון וועקסלען אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור". די גנבה זאל דערגרייכען די סומע ביז 90.000 זל.

אלס הויפט-שולדיגען האט מען ארעס-טירט איינעם פון די בעאמטע, אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" אברהם יאקוב-באוויטש, וועלכער האט זיך אין דער אפערע מודה געווען.

דער ארעסטירטער האט אבער ער-קלערט, אז ער האט אויך געהאט שות-פים און אנדערע צוויי בעאמטע פון דער זעלבער פירמע זאלען אויך זיין פער-מישט אין דער אפערע.

עס איז אבער מעהר, ווי זיכער, אז די אנדערע צוויי זענען אינשולדיגע קרבנות פון דעם ארעסטירטען יאקובאָ-וויטש, וועלכער וויל, אום זיך לייכטער צו מאכען, אריינציהען וואס מעהר מענ-שען אין דער אפערע.

ווי מיר הערען, ווערען די אנדערע 2 בעאמטע היינט בעפרייט פון ארעסט.

די נעכטיגע רינג-קאמפ'ן אין צירק

נעכטען זענען אין צירק ביי איבער-פולטען עולם פארגעקומען פאלגענדע 3 קאמפען:

פינעצקי — גארקאווישנקא, דער קאמף האט געדויערט 20 מינוט, וועלכע האבען אבער קיין רעזולטאט נישט געגעבען, טראץ דעם וואס פינעצקי האט די גאנ-צע צייט געהאט א איבערגעוויכט. דער קאמף איז געווען א שעהנער.

דאן פיהרען א רעצינדערנ'ען קאמף פאשאף — שווארצע מאסקע. די ערשטע 10 מינוט געהערען צו פאשאפ'ן, די אנ-דערע 10 מינוט זענען וועקסלענד, די דריטע 10 מינוט ווידער צו פאשאפ'ן. דאן געהט דער קאמף אהן התחלת 30 מינוט, פאשאף האט צייטענווייז א בעדי-קענד איבערגעוויכט, אבער די האלבע שעה ברענגט נישט קיין רעזולטאט, און דער קאמף געהט איבער אויף פינקטען, און מאסקע געווינט דעם קאמף מיט 5:3 פינקטען.

דער לעצטער קאמף איז שטיבאר — מיכאעליס, שטיבאר זיגט אין דער 13 מינוט דורך א אריבערוואורף מיכאע-ליס'ן איבער אקסעל.

Dr. med.
J. BETTE
ערדלינט

Dr. DONCHIN
צוריקגעקעהרט אין לאנד
ספעציעל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 10—1 און פון 4—7 נאכמ.
זונטאג — פון 10—1 נאכמ.
מאניושקי Moniuszki 1 טעל. 9-97

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 26-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. IGNACY GRYNBERG
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציאליסט פאר הארץ-קראנקהייטען)
נעמט אן טעגליך פון 6—7 נאכמיטאג
צעגעלניאנא 53, טעל. 74-15
צוריקגעקעהרט

Dr. med. M. Heller
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקע און מענער-שוואכע
נאווראט 2, טעל. 79-89
נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אווענד
פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. med. A. Mazur
ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער
ווסכאדניא 65
איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46 טעל. 66-01

Dr. L. PIKIELNY
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאזן, אורין-קראנקהייטען
Nawrot 8, telefon 19-90
נעהמט אן פון 4 — 7 אין אווענד ווי אויך אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאוואמיעסקא 3 פון 12½—2.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA
גדאנסקא 28, טעל. 41-46
ספעציאליסט פון ביינער און געלענקען-קראנקהייטען :—: פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער. :—:
אייגענע פראצאניע
פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי וויקלאדקעס נעגען פלאטפוס, קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסע-טען א. ז. וו.
נעמט אן פון 5—7

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 6—9 אווענד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

קינא
ZACHETA
היינט פרעמיערע!
דער וואלטעמער (דער רוף פון הארץ)
די הויפט-ראלען שפילען: רודאלף שילדקרויט, די ווערלט-בערימטע בעסיע לאווא
דער גאנצעס מער פראגראם: „מאנדאריז וואף"
דער זאל איז גוט ווענטילירט.

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די צוויי הענט פון וואלדעמאראס.

האט איהר געלייענט?

מיט איין האנט האט דער ליטווישער דיקטאטאר אפגעשיקט א לאהובי-ידידי-טעלעגראם צום דאקטאר ראזענבוים אין תל-אביב לכבוד זיין 60-יעהריגען געבורטסטאג. און מיט דער צווייטער האנד האט ער פערמאכט די אויגן אויף די מעשים-תעתועים פון זיינע ליטווישע „אייזערנע וועלט" אין פאטריאטישע „שוילסטעו" (שיסער), וואס האבען געבאפט יידען אין די גאסען און זיי געשלאגען מכת רצח לכבוד דעם 1-טען אוי-גוסט...

און פרובט דערנאך זאגען, אז וואלדעמאראס איז נישט קיין קונציגער דיפלאמאט. ער ווייס מן הסתם גאר וואויל, צוליב וואס א מענש ווערט געבוירען מיט צוויי הענט...

מיט איין האנט שיקט מען א ליטווישען ארדן פונם נאציאנאלען העלד און גרינדער פון ליטע, פון גערימין אליין, צו א יוד אין תל-אביב, וואס האט טאקע אין דער אמת'ן גרויסע פערדינסטען פאר דער נייער ליטע. וואס האט איהר אויף דער אמת'ן געהאלפען אין דער צייט פון ווערסאלער שלום-מאנפערענץ, און אויך שפעטער, געהאלפען אין געפינען דעם וועג אין דער ברייטער וועלט אריין, — און מיט דער צווייטער האנד הוקט מען דורך די פינגער אויף דער פיהרונג פון דער אייגענער ליטווישער פאליציי. וואס העלפט פאגראמשטשיקעס-כוליגאנעס אין זייער ווארבייט...

מיט איין האנד מאכט מען א חנעוודיגען זשעסט לגבי דעם יודישען פאלק, און מיט דער צווייטער האנד פערווערט מען א יודישער צייטונג צו ברענגען ידיעות וועגען אנפאלען אויף יודען; —

מיט איין האנד שיקט מען פארשטעהער פון דער ליטווישער מלוכה אויף יודישע שמחות און גרינדעט א געזעלשאפט אויף צו דערנענטערן ליטווינער מיט יודען. — און מיט דער צווייטער האנד מאכט מען חוזק יודישע קהילות און פערשמירט יודישע שילדער.

און אט אזוי פיהרט זיך שוין פון יאהרען א טאפעלע בוכאלטעריע, א צוויי-הענטישער, הינטישער השבון, מיט דער מארדע א בים און מיט ווידעל א גלעט, מיט איין האנד א רעווערענץ און מיט דער צווייטער האנד א טערעבעניץ. —

א מין אזיאטישע פאליטיק, וואס וואלדעמאראס קאן זיך באמת צו-שרייבען דעם כבוד, אז ער האט זי, דערמאנענדיג זיך אז זיין פארהיסטא-רישען אזיאטישען יחוס, ערגעץ ארויסגעפיהרט פון א פאר-היסטארישער מאנגאליע און זי מחדש געווען צוזאמען מיט זיין ארגינעלער, וועלפיי-שווילסטישער דיקטאטור אין דער היינטיגער ליטע.

„אט דאס איז מיין שהר? — קאן א פרעג טאן דער יודישער עסקן און מלוכה-מאן ראזענבוים, קוקענדיג אויפן גערימין-ארדען, וואס מען האט איהם צוגעשיקט תיכף נאכן האוונער פאגראם. - אט צוליב דעם האב איך דאס געבראכט מיינע אלטע ביינער און געלאפען איינטענה'ן מיט אייראפע לטובת די ליטווינער כדי עס זאל דערנאך בעשאפען ווערען א מאנגאליש-וואלדעמארישע ליטע מיט „אייזערנע וועלט"?

די הענט אוועק, וואלדעמאראס! — אט דאס איז די איינציגע תשובה וואס ער האט פערדינט פון יודען פאר זיין שלח-מנות מיט זיינע מאנגאלישע הענדלער.

ה. פ.

יודישע נייעס.

רעליגיעזע קאנצערטען פון א וואונדער-קינד אין תל-אביב

תל-אביב (יט"א) אין זאל פון הונגען בית-עם איז ארויסגעטרעטען מיט א קאנצערט פון יודישער רעליגיעזער מוזיק דער 9-יעהריגער יוסף מארבי-גאווימש.

דער גרויסער עולם, וואס איז געקומען אויפ'ן קאנצערט האט בעוואונדערט דעם שעהנעם קול און די גרויסע מוזי-קאלישע פעהיגקייטען פון וואונדער-קינד.

* * *

יובילעאום-אויסגאבע פון מענ-דעלסאנ'ס געזאמעלטע ווערק

בערלין (יט"א) דער קאמיטעט, וואס האט זיך געשטעלט פאר אנ'אויפ-גאבע דורכצופיהרען די יובילעאום-אויס-גאבע פון משה מענדעלסאנ'ס געזאמ-מעלטע ווערק, צו זיין 200-יעהריגען געבורטס-טאג, וואס פאלט אויס אין יאהר 1929, מעלדעט מיט, אז צום יובילעאום-טאג וועלען ערשיינען די ערשטע 3 בענ-דער. די גאנצע אויסגאבע וועט ענט-האלטען 16 בענדער אין דער דייטשער און העברעאישער שפראך. יעדער באנד צעהלט 500 בויגען גרויס-אקטאוו. די אויסגאבע וועט ענטהאלטען חוץ די שוין לאנג פערעפענטליכטע און שוין אוצט אויסגעשעפטע ווערק פון מענדעלסאן אויך א רייהע ארכיוואלע, נאך נישט פער-עפענטליכטע שריפטען, ווי אויך א זאמ-לונג פון זיינע בריוו. די בעזונדערע ווערק און זאמלונגען וועלען זיין פערזעהן און געהעריגע איבערזעצונגען און אויפקלע-רונגען. צום אויסגאבע - קאמיטעט גע-הערען פראפ. זאבערהיים, פראפ. עלבא-גען, פראפ. גוטמאן און דורעקטאר אם-קאר וואסערמאן.

פרויס-בויסט אין הויפט-איינ-גאנג צום דייטשען רייכסטאג

בערלין (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון דער רעפובליקאנישער אינסטיטוציע, וואס ווערט איצט געפייערט אין דייטש-לאנד, איז אין הויפט-ארייגאנג פון רייכסטאג ארויסגעשטעלט געווארען א ביוסט פון הוגא פרויס, דעם יודישען שעפער פון דער ווימאר-קאנסטיטוציע.

א יודישער קעניג זאל בעשטימט ווערען אין ארץ-ישראל (!)..

באראן עדמונד דע ראטשילד זאל בעשטימט ווערען אלס „קעניג בנימין פון ארץ-ישראל" מיט א סנהדרין פון 72 יודען

א נייע סענסאציע, צי כתם אנ'אפערע?

פון פאריז מעלדעט מען די לאנדא-נער יודישע צייטונגען:

דא האט זיך נעגרינדעט א יודישע מאנארכיסטישע געזעלשאפט, וועלכע האט אנגעהויבען מאכען א גרויסע פרא-פאגאנדא פאר א יודישען קעניג אין פאלעסטינא...

די דאזיגע געזעלשאפט האט ארויס-געלאזט טויזענדער פאמפלעטען און אויפרופען, אין וועלכע עס ווערט געפא-דערט, אז דער 16. ציוניסטישער קאנ-גרעס און די יודישע „אגענץ" זאל קרוי-נען דעם אלטען באראן עדמונד ראט-שילד, פון פאריז, אלס יודישען קעניג פון פאלעסטינא און פון אלע יודען.

אין דער דאזיגע פראקלאמאציע ווערט אויך אנגעוויזען, אז די ציוניסטישע אר-גאניזאציע האט נישט פערשטאנען, ווי אזוי אויסצונוצען די באלפור-דעקלא-ראציע, עס זענען נים געווען קיין אמת'ע מנהיגים און דערפאר איז דער יודישער גלות פערלענגערט געווארען.

וואו ליגט די אויסלעזונג פון יודישען פאלק פונ'ם גלות?

דערויף גיט די מאנארכיסטישע פרא-קלאמאציע אזא תשובה:

„אונזער געטליכע תורה זאגט אייביג צום עם ישראל: „שום תשים עליך מלך, אשר יבחר ה' אלהיך בו". זאל דאס גאנצע יודישע פאלק איצט זאגן: „נעשה ונשמע" מיר וועלען הערען און טון. דער יודישער פאלקס-קאנגרעס און ציוניסט דארף אין נאמען פון גאנצען 15 מיל-יאנען יודישען פאלק און אט דעם גליקליכען טאג הייליג אויסקלייבען א ברודער פון אונזער פאלק ישראל, וועל-כער זאל זיין דער „גרויסער קעניג" פון גאנצען „עם ישראל" אין אונזער פאטער לאנד ציון.

„אלס דער יודישער פאלקס-מלך דארף אויסגעקליבען ווערען: אונזער יודישער פאלקס-בעליבטער ברודער, דער ליבער זוהן פון פאלק ישראל, דער אמת'ער יוד, הנדיב הידוע דער גוטער און טייע-רער מענש, דער גאטספארכטיגער ישראל'ס עלטסטער ברודער — איש האלקים — דער געעהרטער באראן עד-מונד בנימין ראטשילד און פאריז צו זיין אויף אייביג דער מלך פון אונזער אויפגעלעבטען טייערען עם ישראל בציון בית חיינו!"

ווייטער ווערט אין דער דאזיגער פרא-קלאמאציע פון די יודישע מאנארכיס-טען ערקלערט, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס זאל אויך אויסוועהלען א סנהדרין פון 72 מאן, וועלכע זאלען זיך מיט זייער הויז-געזינדען בעזעצען אין ירושלים, וואו זיי זאלען שטענדיג וואוי-נען.

גלייך ווי דער סנהדרין וועט זיך בע-זעצען אין ירושלים, זאלען זיי פאדערן פון ענגלישען קעניג, ער זאל ערפילען די הבטחה פון 2. נאוועמבער 1917, ד. ה. אז די ענגלישע רעגירונג זאל דורכ-פיהרען און לעבען די באלפור-דעקלא-ראציע, און איבערגעבען ארץ ישראל אלס א יודישע מלוכה אין די הענט פון סנהדרין בראש מיט'ן יודישען קעניג בנימין!

אין דער פראקלאמאציע פון די יודי-שע מאנארכיסטען ווערט אויך ווייטער אנגעוויזען, וואס פאר א טובה עס וועט זיין פאר'ן גאנצען יודישען פאלק, ווען פאלעסטינא וועט זיין אנ'אמת'ע יודי-שע מלוכה מיט א יודישען קעניג, ווייל נאר א קעניג, זאגען די פרוש-געבאקענע מאנארכיסטען, וועט קענען רעגירען ארץ ישראל און דאס יודישע פאלק אין אנ'-אמת'ן יודישען גייסט.

* * *

אט דאס איז דער אינהאלט פון דער מאנארכיסטישער פראקלאמאציע, וועל-כע איז אונטערגעשריבען מיט'ן פסעוו-דאנים: „איש יהודי".

איצט פרעגט זיך: ווער שטעהט אונ-טער דעם, צי נים אמאל א פשוט'ער שווינדלער, וועלכער האפט אזוי ארום ארויסצונארען ביים אלטען ערווירדיגען באראן די אמת'ע פאר פראנק פאר דעם „קעניגליכען כבוד", וועלכען ער וויל איהם פערשאפען?

—0—

פון קאנגרעס צו דער „אגענץ"

די לעצטע פארטיי-קאמפען. — דער עקזעקוטיווע-קריזיס אין זיין סוף.— די ראלע פון די אלג. ציוניסטען.

דער ציוניסטישער קאנגרעס איז שוין געשלאסען. דער קאנגרעס האט זיך געענדיגט מיט א גרויסער פערשפע-טונג, ממש ערב די „אגענץ"-זיצונגען. לענגער האט עס נישט געקאנט דויערן.

מען קאן אבער אויך נישט נעמען פאר אומגוט דעם פארלאמענטארישען קאמף, וואס עס האבען געפיהרט די פערשידענע גרופען, וועלענדיג אויס-נוצען די סיטואציע און גלויבענדיג, אז אין שייכות מיט דער „אגענץ" וועט דער צד שבנגד זיין נאכגיביגער. דער קאנגרעס איז געווען צו שטארק איינ-גענומען אין פארלאמענטארישע מחשבות'ן כדי זיך צו קענען אויפהויבען אויף דער אמת'ער הויך פון היסטארישען מא-מענט.

די רעזאלוציע איבער דער „אגענץ" איז אנגענומען געווארען נאר א לייענע שאפליכער רעבאטע. דערביי האט ד"ר האלפערן ארויסגעוויזען פיל געשיקטליכ-קייט. די צוויי אפאזיציאנעלע פארטייען — די ראדיקאלען און די רעוויזיאניס-טען — האבען זיך בעגנוגענט דערמיט, וואס זיי האבען דורך ליבטהיים און שטריקער אין קורצע רעדעס ערקלערט זייער פרינציפיעלע נעגנערשאפט צו דער „אגענץ", כדי דערנאך צו קענען אריינטראגען א רייהע אויסבעסערונגען אין „אגענץ"-סטאטוט.

די הפסקה אין דער דאנערשטאג'דיגער נאכט-זיצונג — און איינגעטרעטען מען צוליב דער אלגעמיינער פעראנט-ווארטליכקייט און אויך צוליב דעם, וואס די פועלי ציון האבען ערקלערט, אז זיי זענען געגען דער אפשטימונג איבער'ן „אגענץ" סטאטוט, כל זמן עס איז נים געשאפען די נייע עקזעקוטיווע, מחמת דאס רעאליזירען די בעשלוסען געהער צו דער עקזעקוטיווע און עס קען דע-רויבער נישט גלייכגילטיג זיין, פון וועמען די דאזיגע עקזעקוטיווע וועט בע-שטעהן.

פאר'ן קאנגרעס איז געווארען קלאר, אז דער עקזעקוטיוו-קריזיס איז נאך ווייט נישט געלעזט און עס איז פשוט געווען די מורא, אז דער קאנגרעס זאל זיך ענדיגען, ווי דער ווינער — אהן די וואה-לען פון אנ'עקזעקוטיווע...

די אלגעמיינע ציוניסטען זענען גע-ווען צו שוואך, צו שאפען א עקזעקוטי-עוו, אויב אפילו זיי וואלטען דאס גע-וואלט טון. זיי האבען דאס אויך נישט געוואלט טון צוליב דער „אגענץ" און זיי האבען עס נישט געקענט טון צוליב דער אפאזיציע.

עס איז אויך געווען א פארשלאג, אז דער קאנגרעס זאל קיין עקזעקוטיווע נישט וועהלען און דאס זאל איבערגע-לאזען ווערען פאר'ן ראט פון דער „אגענץ", אבער נעגען דעם האט זיך ארויסגעזאגט דער גרעסטער טייל פון קאנגרעס.

זונטאג האבען זיך אנגעהויבען די זיצונגען פון דער יודישער „אגענץ".

די יודישע „אגענץ", אזוי גלויבען אלע, וועט שאפען א נייע ערא אין א"י אויפבוי. די חבלי לידה פון דער „אגענץ" פון ציוניסטישער צייט זענען צוגענאנ-גען שווער, אבער מען דארף האפען, אז דער ציל וועט דערגרייכט ווערען.

—

די הערצליך-פריינדשאפטליכע בעציהונגען צווישען משה מענדעלסאן מיט עמנואל קאנט

(א נייע אינטערעסאנטע פרטים צום 200-יעהריגען געבורטס-טאג פון יודישען פילאזאף)

(ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט")

פון ק. בוים

די אלטע מזרח-פרייסישע שטאט קעניגסבערג איז געווען משה מענדעל-זאהנ'ס צווייטע היימאט-שטאט. אין קעניגסבערג האבען זיך אויך קאנצענ-טרירט די בעריהמטעסטע משכילים פון די רוסישע פראווינצען און דא זע-נען צום ערשט איינגעפיהרט געווארען מענדעלסאנ'ס רעפאראציאנס - בעשטרע-בונגען.

א זעהר גרויסע השפעה אויף מענדעל-סאנ'ען האט, ווי בעקאנט, געהאט דער בערוהמטער, דייטשער פילאזאף קאנט וועלכער האט געהאט זיין פילאזאפישע אקאדעמיע אין קעניגסבערג. פון אלע טיילען פון די דייטשע פראווינצען זענען די בערייטענדסטע געלעהרטע געקומען קיין קעניגסבערג, כדי צו הערען תורה פון קאנט'ן. שוין אלס א יונגערמאן פון עטליכע דרייסיג יאהר, איז מענדעלסאן געווען אין ענגער וויסענשאפטליכער קארעספאנדענץ מיט קאנט'ן און מיט אנדערע גרויסע דייטשע געלעהרטע. אלס 34-יעהריגער האט ער אויפ'ן פערזענ-ליכען פערלאנג פון מארקיז דארזשענס דער פילאזאפישער פאטראנענדער ראט פון פרייסישען קעניג פרידריך 2 (12 יולי, 1763) דערהאלטען א קעניגליכע מתנה — שוץ פריווילעגיעס פאר זיך און זיינע קינדער, צו קענען פריי און אונגעשטערט וואוינען אין די גרעניצען פון דער מלוכה.

דעם 24 יולי 1777, איז משה מענדעל-סאן געקומען צום ערשטען מאל קיין קעניגסבערג, כיד זיך פערזענליך צו בע-קענען מיט זיין גרויסען חבר קאנט. דעם אינטערעסאנטען הערצליך - פריינדלי-כען צוזאמענטרעפען פון די צוויי גרוי-סע גאונים, שילדערט קאנט'ס רעמאל-דינער תלמיד און שפעטערער גרויסער דייטשער געלעהרטע פראפ. אוינוסט לעוואלד אויף פאלגענדען אופן:

א גודרונגער בעוואקסענער מאן מיט א שפיציג בערדעל און מיט א גרויסען הויי-קער איז פלוצלונג אומבעמערקט פון די סטודענטען, אריינגעקומען אין גרויסען זאל פון דער פילאזאפישער אקאדעמיע, וואו קאנט האט געהאלטען זיינע פאר-טראגען, ער איז צוערשט געשטאנען נעבען דער טיר און דערנאך זיך אוועק-געזעצט אין א ווינקעל. די פיגור פון דער אונבעקאנטער פערזאן האט ביי די סטו-דענטען ארויסגערופען א גרוים געלעכ-טער. מען האט געשפאסט און געלאכט. מען האט אפילו איהם געגעבען אנצוהע-רען, אז דא איז נישט פאר איהם קיין פלאץ, אבער דער אונבעקאנטער איז געזעסען אויף זיין פלאץ מיט אנ'איינ-פאלטער רוהיגקייט, אזוי ווי נישט איהם מיינט איהם. דאך, אז מען האט איהם געפרעגט, וועמען ער זוכט, האט ער געענטפערט, אז ער וויל רעדען מיט'ן פרא-פעסאר קאנט. דאס געלעכטער איז נרע-סער געווארען, נאר אין דערמיט איז קאנט אריינגעקומען און ער איז צוגע-טרעטען צו זיין פארטראג.

און מיטען פון זיין פארטראג האט קאנט בעמערקט, אז דער אונבעקאנטער, וואס זיצט אין ווינקעל ביי דער טיר איז זיין אויפמערקזאמסטער צוהערער און פערשטעהט בעסער פון אלע זיינע סטו-דענטען. קאנט האט זיך דערפון עפעס פערלוירען. געמאכט א פויזע און ער איז צו צו דעם אונבעקאנטען. קומענדיג נעהנטער, האט זיך קאנט אריענטירט, אז ער האט פאר זיך מענדעלסאנ'ען און די צוויי גרויסע חברים זענען זיך גע-פאלען אין די ארומס. דערביי האט קאנט אויסגערופען: „זיי הערצליך בע-גריסט, דו גרויסער יודישער פילאזאף"!

קאנט האט שוין נישט אפגעלאזט מענדעלזאנ'ען. אין די גאנצע צוויי וואָ-

(ענדע—זייט 6)

צוליב א פארשטעלונג אין לאדז איז געשטערט געווארען דער שלום

צווישען די יודישע ארטיסטען-פעראיינען אין ווארשא און אין ניו-יארק.

ווי בעקאנט, עקזיסטירט זייט א גע-וויסער צייט א מחלוקה צווישען דעם יודישען ארטיסטען-פעראיין אין וואר-שא און דעם ארטיסטען-פעראיין אין ניו-יארק. צוליב דעם דאזיגען קאנפליקט האט דער ניו-יארקער פעראיין ארויסגע-געבען א פערבאט צו זיינע מיטגלידער צו שפילען אין פוילען, דאס איז טאקע געווען די סבה, וואס אזעלכע שוישפילער ווי מוכאלעסקא, לעבעדיעוו, זינא גאלד-שטיין, לודוויג זאץ און אנדערע האבען נים געקענט שפילען אין פוילען, הגם זיי האבען דא געוואלט א לענגערע צייט.

לעצטענס האבען עטליכע יודישע אנ-געזעהענע שוישפילער און ווארשא אונטערגענומען אנ'אקציע, איבערצובעטען בעידע צדדים, כדי דער דריטער צד, די יודישע געזעלשאפט זאל נים דאר-פען ליידען. די אקציע האט געהאט אויס-זיכטען אויף ערפאלג; האט זיך אבער פלוצלונג אריינגעמישט לאדז און האט אליין געמאכט דעם גאנצען ענין.

ווי מען מעלדט מיט פון ניו-יארק שטעלט זיך די געשיכטע פאר אויף פאל-גענדען אופן:

דער פערבאט צו שפילען אין פוילען איז אין ניו-יארק אנגענומען געווארען, ווען עטליכע פון די אמעריקאנער אר-טיסטען זענען שוין געווען אונטער-וועגס קיין פוילען. דער בעקאנטער אר-טיסט לעבעדיעוו האט אבער בדרך אוים נאם בעקומען אנ'ערלויבניש צו געבען

איין פארשטעלונג אין לאדז לטובת די יתומים פון פערשטארבענעם. דירעק-טאר י. זאנדבערג.

בינו-לבינו האבען די שרופשפיעלער אלתר קאצינזנע און קופנום אונטערגע-נומען שריט, כדי צו ברענגען צו א שלום צווישען די קעגנפעגערע צדדים. צו דעם צוועק האבען זיי אוועקגע-שיקט א טעלעגראמע צום אמעריקאנער ארטיסטען-פעראיין מיט דער אנפראגע צי דער פעראיין איז מסכים אויף דער בוררות פון די דערמאנטע ליטעראטען. פון אמעריקא איז גלייך אנגעקומען אנ-ענטפער, אז דער אמעריקאנער פעראיין נעמט ערנסט דעם פארשלאג און אנ-ענדגילטיגער ענטפער וועט געגעבען ווע-רען נאך דער זיצונג פון עקזעקוטיווע, וואס ווערט תיכף צונויפגערופען. איז דאך ווידער גוט — הויבט ער זיך ערשט נישט אן.

דער ווארשאווער ארטיסטען-פעראיין אבער האט דערוויל גע'טענה'ט, אז אויב ברוגז איז ברוגז, זאל לעבעדיעוו די פארשטעלונג אין לאדז אויך נישט געבען.

לעבעדיעוו וויל דאך זיין אין ארדנונג מיט זיין „יוניע" און ער טעלעגראפירט תיכף אוועק אין אמעריקאנער פעראיין, אז דער ארטיסטען-פעראיין האט אים פערהיטערט צו געבען די פארשטעלונג אין לאדז. דאס שלוממזל געוואלט, אז לעבעדיעוו'ס טעלעגראמע זאל קו-מען דווקא גראד פאר דער זיצונג פון עקזעקוטיווו פון דעם אמעריקאנער אר-טיסטען-פעראיין.

אין דארט געווארען א ויצעקו, און לסוף בעשלאסען צו ענטפערן די ה"ת קאצינזנע און קופנום, אז פון דעם שלום קאן פאלופיג נארנישט ווערען.

אזוי ארום האט די שטאט לאדז גע-שטערט דעם מעגליכען שלום צווישען די שטרייטענדע צדדים.

—0—

אוקראינישע פויערים בעפאלען יוד. קאלאניסטן אין זאפאראזשע

צובלוטיגט פיל יודישע פויערן. - די אנפאלער זענען מיטגלידער פון מאכנא'ס באנדע.

מאסקווא (יט"א) ווי עס ווערט מיטגעטיילט, האבען די יודישע קאלאניס-טען פון דער קאלאניע נומער 3 אין זאפאראזשע איבערגעלעבט א פוילשטענ-דיגען פאגראם-אנפאל פון ארומיגע אג-טיסעמיטישע פויערים.

א גרופע שכנישע אוקראינישע מוס-רים, וואס זענען געווען אומצופרידען דערפון, וואס זייער ערד האט מען אוועקגעגעבען צו די יודישע איבערוואנ-דערער, זענען בעפאלען די יודישע קא-לאניסטען און האבען געמאכט א תל פון זייערע הייזער און פון זייער פער-מעגען. זיי האבען צעבלוטיגט פיל יו-דישע פויערים און זיך צעלאזט אויף אנ'עכט כוליגאנישען שטייגער.

איידער דער אנפאל איז פארגעקומען, האבען די פויערים ארויפגעשיקט זייערע פערד אויף די יודישע פעלדער און פער-נוכטעט די יודישע תבואה. דאס אלץ איז געטון געווארען אפען, און סיי דער פארזיצער פון דעם ראיאן-סאוויעט, סיי דער הויפט פון דער ראיאן-מיליציע האבען וועגען דעם געוואוסט און קיין מיטלען נישט אנגענומען.

די אויספארשונגס-מאכט, וואס איז איצט ארויסגעפאהרען אין דער געגנט מעגער קאלאניע, האט דערפאר בעשלא-סען צוציהען צום געריכט נישט בלויז די שולדיגע פויערים, נאר אויך דעם פאר-זיצער פון ראיאן-סאוויעט און דער ראי-יאן-שעף פון דער מיליציע, די אויס-פארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די פויערים, וואס האבען געמאכט דעם אנ-פאל זענען אלע נעוו. אנטיילנעמער'ס פון מאכנא'ס פאגראם-באנדעס, און אז זיי האבען די גאנצע צייט אנגעפיהרט אין די ארומיגע דערפער אנ'אפענע פאגראם - אגיטאציע שוין זייענדיג אונ-טער דער סאוויעטישער מאכט. דער פראצעס פון די שולדיגע וועט פארקו-מען אין די נאהענטסטע טעג אין דער שטאט זאפאראזשע.

—0—

שרעקליכע טראגעדיע פון א פאטער מיט א קינד.

אין די וואלקאווינסקער מילטערישע קאזארמעס האט זיך די טעג ווי עס גוט אנבער דאס „וואלקאווינסקער וואכענ-בלאט", אפגעשפילט אנ'אויסערגעוועהנ-ליכע טראגעדיע:

אנ'אפיציר'ס א מיידעלע, פון א יאהר 5, האט שפילענדיג זיך און זאמד מיט א שערעלע, זיך אויסגעגליטשט און ארויפגעפאלען אויף די שארפע שפיצען פון דער שערעלע, פון וואס בייזע אויגען זענען זענען באלד אויסגעגאסען געווארען.

אויף די יאמערליכע געשרייען פון דעם מיידעלע איז אנגעלאפען דער פא-טער און דערזעהענדיג פאר זיך זיין קינד א בלינדע, האט ער פון גרוים יאוש ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און אריינגעשאסען אין דעם מיידעלע עטלי-כע קוילען (פונט וואס זי איז געבליבען ליגען טויט אויפ'ן ארט.

—0—

לאדזער כראניק.

א העלפט מיטגלידער פון די שאצונגס-קאמיסיעס טרעטען אפ פון זייער אמט

(§) סוף יאהר פערענ[illegible] ארויס א העלפט-מיטגלידער פון די שאצונגס-קא-מיסיעס און פון די אפעלאציע-קאמיסי-עס. זיי וואהלען פון די נייע מיטגלידער קומען פאר לויט א גורל. די קאנדידאטען ליסטעס מוזען ווערען אריינגעטראגען ביז דעם 1. אקטאבער 1929. די קאנדי-דאטען ליסטעס דארפען פריהער אונטער-געשריבען ווערען און דער האנדעלס-קא-מער און פון דארט ווערען זיי ערשט אפגעשיקט ווערען צום פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער.

טראמוויי קרבנות

— אויף קיליגסקי גאס האט א טראמ-וואי איבערגעפאהרען דעם יודישען יונ-געמאן אליהו ליבאוויטש, זגערזשער 76 צוליב מאנגעל אין פלאץ אין'ם שפיטאל האט איהם די פאגאטאוויע אפגעפיהרט אהיים.

(§) אויף נאפיורקאווסקא גאס האט א טראמוואי איבערגעפאהרען א געוויסע העלענא סאלטשקאווסקא. די פאגאטאָ-וויע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל אריין.

ביטאג דרעהען זיך די קארעסעלע, און ביינאכט — שלעסער

גנבות, אנפאלען און מעסער-שטעכערייען אין ווישניאווא-גורא

בהלה צווישען די ליעטניקעס אין דער גאנצער געגענד.

(זש.) שבת און זונטאג זענען אין ווישניאווא-גורא אויסגעפיהרט געווארען א רייהע גנבות, געשלעגען, אנפאלען און מעסער-שטעכערייען. ביי יעדען פאר-פאל האט אינטערווענירט די פאליציי.

די ערשטע דרייסטע גנבה איז אויס-געפיהרט געווארען פרייטאג צו נאכט ביי א ליעסניק א געוויסען ל.. וואו די גנבים האבען זיך אויף א רעטזעל'האפ-טען אופן אריינבעקומען אין דער וואוי-נונג און דארט צוגענומען די גאנצע וועש, מלבושים, געלד, און אפילו די אויבער-רעקען פון די בעטען, אזוי אז ל. מיט דער פאמיליע זענען געבליבען אין די בלויזע אונטער-וועש.

די פאליציי, האט גלייך געמאכט אנ'-אבלאווע אין דער גאנצער געגענד און איז שפעטער באלד געפאלען אויף די שפו-רען פון דער גנבה. אין דער קארוסעלע, וואס געפינט זיך אין שכנות, איז געפו-נען געווארען א רעקעל, אין וועלכען דער געלוימענער ל. האט דערקענט, אז דאס איז זיינס. די פאליציי האט ארעסטירט די ארבייטער פון דער קארוסעלע און נאך עטליכע, אויף וועלכע ס'איז גע-פאלען א חשד, אז זיי האבען זיך אויך בעטייליגט אין דער גנבה, די ארעסטיר-טע, סך הכל, 9 פערזאן, זענען אונטער א פאליציי-וואך אפגעשיקט געווארען מיט'ן עטאפ קיין גרויעץ. אין דער זעל-בער נאכט זענען אין ווישניאווא גורא אויסגעפיהרט געווארען נאך א גאנצע רייהע גנבות.

דער זונטאג'דיגער טאג האט זיך אויך אויסגעצייכענט מיט אנפאלען און מעסער-שטעכערייען. פארמיטאג, בעת א ווילע-בעזיצער האט אויפמערקזאם גע-מאכט צוויי יונגע קריסטען, זיי זאלען נישט צוטרעטען דעם האבער. האט איי-נער פון זיי דערלאנגט דעם ווילע-בעזי-צער א זעץ מיט א טעמפען געגענ-שטאנד ראזוי, אז ער איז אנידערגעפא-לען, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

דער ברודער פון פערוואונדעטען האט דאן נאכגעיאגט די אנפאלער און וועל-דעל אריין, דא האט זיך ווידער ענטוויי-קעלט א קאמף אויף מעסער'ס, איינער פון די אנפאלער און דער ברודער פון פערוואונדעטען גאספאדאזש האט בעקו-מען א וואונד אין קארק.

— אין אוועגד, בעת א „זאבאווע" אין וואלד, האבען זיך „צעווערטעלט" איינגע „קומעס", און פון ווערטער איבערגעגאנגען צו „מעשים". ס'האבען געגלומען פינקלען שארפע מעסערס. א דאנק דער אינטערווענץ פון דער פא-ליציי איז דער „סכסוך" ליקווידירט געווארען.

אין דארף בעלעקשין, נעבען ווישניא-ווא גורא האט זיך נעכטען שפאצירט א קריסט, און געהאט האט דער חברה-מאן איין אויפגאבע: „צו דער'הרג'ענען יע-דען זשיד", וואס ער וועט אנטרעפען אויפ'ן וועג", אזוי האט פון איהם ארויס געשריגען דער 45-ער...

דעם ערשטען, וואס ער האט געטרא-פען, איז געווען דער לאדזער יוד גרשון וויינבערג. דער שכור'ער בוליגאן האט ביי דעם יוד ארויסגעריסען דעם שטע-קען און געמאכט עטליכע וואונדען אין קאפ און אויפ'ן קערפער.

דער צווייטער קרבן איז געווען א געווי-סער בעקער-מייסטער, אויך א לאדזער יוד, וואס וואוינט דארט אויף זומער-וואוינונג. אויף דער פראגע: פארוואס שלאגסטו מיך? האט דער בוליגאן גע-ענטפערט:

— אלע זשידעס מוז איך אויסהרג-ענען.

די געלימטעגע האבען געמאכט א גע-וואלד, אבער ביז וואס-ווען — איז דער שלעגער נעלם געווארען.

די געשעהענישען האבען ביי די ליעט-ניקעס ארויסגערופען א בהלה.

דאס איז דער ווישניאווא כראניק אין משך פון צוויי טעג.

ס'וואלט געווען א יושר צו פערשטאר-קען די פאליציי-שמירה אין דעם לאד-זער דאמשע-ווינקעל, וואס רופט זיך ווישניאווא-גורא.

א גאנצע פאמיליע זיך פער-גיפטעט מיט חזיר-פלייש

(§) אויף דער פארושעטשנא 6. איז נעכטען פער'סמ'ט געווארען א גאנצע קריסטליכע פאמיליע פון 6 פערזאן מיט חזיר-פלייש. אין שוועהרע יסורים האט זיי די „פאגאטאוויע" גענומען אין שפי-טאל" אריין.

זעלבסטמארד

פאר'ן טויער פון נאפיורקאווסקא-גאס 25 איז נעכטען בעגאנגען זעלבסטמארד אנ'אונבעקאנטער יונגערמאן, אויסטרינ-קענדיג א פלעשעלע עסיג-עסענץ. אין א שוועהרען צושטאנד האט מען איהם גענומען אין שפיטאל אריין. ווער דער זעלבסטמערדער איז, האט מען נאך ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט.

א פראצעס ביי פערמאכטע טירען

(§) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען א פראצעס ביי פערמאכ-טע טירען פון א געוויסען סטאניסלאוו וואלאטשאק 28 יאהר אלט, וועלכער האט אין זגערזשער וואלד פערגוואלדיגט די 42-יעהריגע פרוי אנא לאבא-א.

וואלאטשאק האט בעקומען 3 ח.יש ם תפיסה.

ארעסטירט דעם בורמיסטרוז פון סטריקאוו.

(—) פון סטריקאוו מעלדעט מען, אז שבת איז דארט אראפגעקומען א קאמיסיע פון דער בזשעזשינער סטא-ראסטווע און דורכגעפיהרט א רעוויזיע אין די ביכער פון סטריקאווער מאגיס-טראט. אין רעזולטאט פון דער רעוויזיע איז ארעסטירט געווארען דער בור-מיסטרוז פלאטשאנסקי און דער סעקרע-טאר פון מאגיסטראט קלויזע. דער יודי-שער לאווניק שמואל פערל איז ארויס-גערופען געווארען אויף א פערהער און דערנאך האט מען איהם בעפרייט.

מעסער-שטעכערייען און געשלעגען אין לאדז.

(§) די געשלעגען און מעסער-שטעכע-רייען הערען נאך אלץ נישט אויף אויף די לאדזער גאסען, און קומט אז פארנאכט איז מען שוין אויף די הינטער גאסען נישט זיכער ארויסצושטעקען די נאז פון דער שטוב.

דער זונטאג'דיגער אוועגד האט ווי-טער געבראכט עטליכע קרבנות פון אזעלכע אוואנטורעס. א געוויסער עד-מונד סטודזיאן, האט אויף מאיאווא 6, בעקומען א שטאך אין דער ברוסט מיט א באגנעט.

הינטער לאנגוביעק זענען ווידער אפאר דראבעס בעפאלען דעם ארבייטער סטא-ניסלאוו בארטאשעק און איהם צושטא-כען דאס לייב, ווי א זיפ.

אין אנדערספאל זענען אונבעקאנטע חברה-לייט בעפאלען דעם לאדזער איינ-וואוינער אדאם בעקער פון סקלאדאווא 28. די אנפאלער'ס האבען איהם אזוי צושטאכען דאס לייב, אז מען האט איהם תיכף געמוזט נעמען אויף דער באהן קיין לאדז, און פון וואקזאל האט איהם די פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל אריין.

נעכטען האט מען שוין געצאהלט טייערער פאר די טראמוויי-בילעטען.

(ב) פון נעכטען אן האט מען שוין געמוזט צאהלען דעם טייערע פרייז פאר די בילעטען אויף די טראמוואיען.

אזוי ווי פיל פאסאזשירען האבען נאכנישט געוואוסט וועגען דעם, איז צווישען זיי און די קאנדוקטארען גע-קומען צו זעהר אפטע מחלוקת ביים גע-מען ארעשט. די פאסאזשירען האבען גע-זידעלט און געשידעלט די טראמוואַ-

דירעקציע פאר דעם „פאסעק", וואס זי צוהט אויף די עלעקטרישע סוסים, אבער בעצאהלט האט מען ווי יא טאקע!

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

א שכור הענגט זיך אויף אין א קלאזעט

מען ראטעוועט איהם אראפ פון דער שטריק און ער דראהט דערפאר זיין רעטער, אז ער וועט זיך מיט איהם אפרעכנען.

(§) זונטאג אוועגד האבען די קונדער, וואס האבען זיך געשפילט אויפ'ן הויף פון שיענקעוויטשא 2, פלוצלונג דערזעהן א מענטש הענגען אין קלאזעט. די קונ-דער זענען מיט א געוואלד אריינגעלא-פען צום סטרוזש און איהם עס דער-צעהלט. דעם סטרוזש א זוהן איז תיכף אריינגעלאפען אין קלאזעט און דערזעהן ווי איינער הענגט דארט אויף א שטריק. ער האט אין איהם דערקענט דעם לא-קאטאר פון יענעם הויז סטאניסלאוו זלאציאק. דער געהאנגענער איז שוין גע-ווען איינגעגאנצען בלוי און געהאט די שוים פאר די ליפען. דער סטרוזש האט איהם תיכף בעפרייט פון די פעטליעס און בעגוסענדיג איהם דערנאך מיט קאלט וואסער, האט ער איהם צוריקגע-ברענגט צום בעוואוסטזיין.

זלאטשאק איז א בעקאנטער שכור און אנ'אוואנטורניק, ער איז געוועזן א לייטענאנט-פליצער אלקאהאליקער און דאס ווייב זיינס האט ער שטענדיג גע-קאטעוועט האלב-טויט און האט שוין 2 מאל געוואלט בעגעהן זעלבסטמארד. אויך איצט האט ער זיך געוואלט דאס לעבען נעמען און אויסגעפונען אלס פא-סענדסטען ארט צו בעגעהן זעלבסטמארד דעם קלאזעט.

ווען זלאטשאק איז געקומען צו זיך איז ער זעהר בייז געווארען אויפ'ן סטרוזש'ס זוהן, וואס האט איהם נערא-טעוועט דאס לעבען און איהם געדראהט, אז ער וועט זיך שוין מיט איהם אפרעכ-נען דערפאר, דערנאך איז ער ארויין אויף א פאר מינוט צו זיך אין דער וואוינונג וואו ער האט אנגעשריבען עטליכע בריף און אראפ און שטאט אריין. איינער פון די בריף איז געווען אדרעסירט, צו זיין מוטער. ער שרייבט איהר, אז דאס לע-בען איז נמאס געווארען און ער וועט אוועק אין דער ווייטער וועלט אריין.

פארלעגענע שטייערן וועלן שטרענג אויפגעמאהנט ווערען

ביז'ן 15. סעפטעמבער

הנחות פאר לאקאטארען פון איינצעלנע שטובען

אין א קאמוניקאט טיילט מיט די שטייער אפטיילונג ביים מאגיסטראט, אז עס ווערען דורכגעפיהרט א שטרענגע צוואנגס-אויפמאהנונג פון די פארלעגענע קאמונאלע און מלוכה-שטייערן פון די יאהרען 1924, 1925, 1926, און 1927.

לויט דעם קאמוניקאט, בעטרעפען די פארלעגענע שטייערן א רונדיגע סומע פון 9 מיל. זלאטעס. די דאזיגע סומע נעמט זיך: פון קאמונאלען און מלוכה-שטייער פון הייזער און נחלאות — 2 מיליאן מיט 44 טויזענד זל. פון לאקאל-שטייער 3 מיליאן מיט 350 טויזענד זל. און פון אנדערע שטייערן אנ'ערך פון דריי מיליאן זל. צוזאמען האבען מיר א קימא לן פון 9 מיליאן.

ביז דעם 15-טען סעפטעמבער ד. י. קען דער שטייער צאהלער אריינטראגען אין דער שטייער-אפטיילונג א ביטע ווע-גען הנחות, ראטעס, פארלענגערען דעם טערמין א. ד. גל. נאך דעם טערמין וועט קיין שום ראטעס און דעם הנחה-פרא-צענט נישט געגעבען ווערען.

אנ'אויסנאהם ווערט געמאכט פאר די שטייער-צאהלער, וואס וואוינען אין אן אדער און צווייטער שטובען. אין דעם פאל דארפען די שטייער-צאהלער זיך ווענדען צו דער שטייער-אפט., וועלכע וועט אראפ שיקען א קאמיסיע אויסצופארשען, צי עס רקען ווירקליך נישט בעצאהלען, וועט איהם דער שטייער געשענקט ווערען.

שיער נישט דערטרונקען ביים באדען זיך

אין דעם סטאוו פון כאיני האט זונ-טאג זיך געבאדען א געוויסער אויגוסט קאטיק פון זשגאווסקא 130. אין א געוויס מאמענט האט ער פארלוירען דאס גלייכגעוויכט און אנגעהויבען צו טרינ-קען. צום גליק האבען דאס בעמערקט עטליכע מענשען, וועלכע האבען איהם ארויסגעשלעפט א האלב-טויטען פון וואַ-סער. די פאגאטאוויע האט איהם אפגע-פיהרט אין שפיטאל אריין.

זאל די עפענטליכקייט דאס וויסען.

מיט עטליכע וואכען צוריק קומט צו אונז אנ'עלטערער יוד מיט א רעקא-מענדאציע פון א חנוכה אנגעזעהענעם פאבריקאנט, אז מ'זאל איהם אויפנעמען אין זקנים-הויז, ווען אמת נעזאגט. האט דער יוד די רעקאמענדאציע נישט גע-דארפט, מיר קענען איהם. אנ'ערענט-ליכער, א זויבערער יוד, א תלמיד חכם, מ'דארף האבען דרך ארץ פאר איהם. אגב, כאטש ער איז א יוד און די יאה-רען, וואלט מען נאך געקענט האבען א נוצען פון איהם, נאר אז ס'איז קיין פלאץ נישטא העלפען קיין שום טענות. דער יוד האט פערשטאנען, אז ס'קען איהם נישט תיכף אננעמען, מחמת עס ווארטען הונדערטער אנדערע וואס זענען געקומען פאר איהם און, כל הקודם זוכה.

ער איז אוועקגעגאנגען אנ'אונצופרי-דענער אבער אהן טענות צו אונז, ער האט געזעהן אונזער פערלעגענהייט. אויב איהם אריינעמען מוז מען אנ'אנ-דערן חשוב'ן יוד קורצען, מיט עטליכע טעג שפעטער קומט צו מיר א יונגער-מאן אין א קאפעליוש און אין ברילען פון יענעם סארט לייט, וואס רעדען מיט'ן לשון „איך פאדער" ביידע מאל איז ער ארויס מיט א גרויסען ירגזון, ס'טייטש, מען טאטע א לאדזער געבוי-רענער, א יוד א למדן, תמיד זיך שעהן מפרנס געווען, א מיטגליד געווען אין פיל חברות, תמיד געטיילט צדקה בסתר און איצט, אז די מאמע איז געשטאר-בען און דער אלטער טאטע האט זיך נישט וואו אהינצוטון, שטעהט איהר פון דער-ווייטענס?

מיר בעגענען אייך שוין כלל-טוער, האט ער געשריגען, ווער ס'ברענגט אייך א רעכטע פראטעקציע דעם העלפט איהר, און ווער ס'האט דאס נישט בלייבט תמיד אין דרויסען. מיר האבען זיך במעט צעלאכט, מ'דארף א שענערע פרא-טעקציע ווי אייער פאטער האט אונז געבראכט? ביי אונז, האבען מיר איהם געזאגט, האבען גראד די פראטעקציעס א קליינע ווערט, מיר רוכטען זיך מיט'ן יושר, און. נאך די מעגליכקייט, אונזערע רעדען האט נישט געהאלפען. דער יונ-גערמאן איז ארויס מיט'ן געשריי און געבייזער, די עפענטליכקייט וועט דאס וויסען. מיר ווארטען שוין עטליכע וואַ-כען, און מיר זעהן אין דעם פאל גאר-נישט איין און הער פרעסע פאר דער עפענטליכקייט, אויב ער שווייגט, וועלען מיר רעדען.

זאל טאקי די עפענטליכקייט וויסען פון דער טרויעריגער לאגע, אז צעהנדי-לינגער יודען אלע בני תורות און למדנים מיט די בעסטע קוואליפיקאציעס הא-בען קיין אנדערן אויסוועג, נאר אריין-צוקומען אין זקנים-הויז און מוזען צו-ווארטען, טיידען... טיידען.. שוועהר ארויסצוזאגען דאס ווארט וואס יעדער איינער דארף אליין פערשטעהן... אנ-שטאט אונז צו שיקען פראטעקציעס, העלפט אונז בויען א נייעם בנין, גענוג עשירים זענען נאך פארהאן אין שטאט, וואס זענען נישט נושא עול פאר'ן זקנים-הויז, און גראד זיי שיקען דאס די פראטעקציעס.

דאס אלטע און דאס נייע הויז זענען איבערפולט, 160 נפשות האלטען מיר אויס בכבוד גדול, וואס ס'איז פאר קיי-נעם קיין סוד נישט. נאר דער אמת איז, אז פאר דעם גרויסען לאדז, נאך דער טרויעריגער מלחמה, און נאך די לעצ-טע טרויעריגע קריזיסען, איז דער מושב זקנים צו קליין, דער צוואוקס פון זקנים און זקנות ווערט מיט יעדען טאג גרע-סער, זאל די עפענטליכקייט וויסען, אז נישט מיט'ן שיקען פראטעקציעס וועט איהר זיי העלפען, נאר מיט העלפען בויען נאך א בנין.

ב. א. גליקסמאן

טראגעדיעס צווישען מאן און ווייב

צוליב געמישטע ליבעס און געמישטע חתונות.

פאקטען גענומען פון לעבען.

אין די בעציהונגען צווישען די צוויי געשלעכטען איז אלע מאל געווען אזוי: די פרוי פון אנ'אנדער נאציאן האט פאר'ן מאן געהאט א בעזונדער רייץ, און דער מאן פון אנ'אנדער נאציאן האט פאר דער פרוי שטענדיג געהאט א בע-זונדערען רייץ...

דעם יודישען בחור האט זיך אויסגע-מאלען, אז דאס קריסטליכע מיידעל איז אלס פרוי בעסער, ווי דאס יודישע מיי-דעל, און דעם יודישען מיידעל האט זיך אויסגעדוכט, אז דער קריסטליכער בחור איז אלס מאן בעסער, ווי דער יודישער בחור.

הייראט אלס אנ'אינסטיטוציע איז די לעצטע צייט אין אלגעמיין נישט פון די זעהר גרויסע ערפאלגען. די גרויסע מגפה אויף גט'ן איז דער בעסטער בעווייז דע-רויף.

און אויב הייראט איז נישט פון די זעהר גרויסע ערפאלגען אפילו דאן, ווען ביידע, אי דער מאן, אי דאס ווייב, זע-נען נישט פון צוויי פערשידענע גלויבענס, איז א געמישטע הייראט נאך מעהר צווייפעלהאפט.

[illegible]

צעלט און כאראקטער אפילו דאן, ווען מען איז זעהר ווייט פון רעליגיע.

אבער איידער איך דערצעהל די פאק-טען, וויל איך דערמאנען אנטאן טשע-כאוו'ס פיעסע „איוואנאוו".

איוואנאוו איז זיכער אנ'אינטעליגענ-טער מענש, מיט פיינע מאניערען און מיט זעהר אנ'איידעלען געשמאק. ער קאן נישט בעליידיגען קיין מענשען אפילו דאן, ווען מען טוט איהם וועה; ער איז געדולדיג אפילו צו די, וועלכע ער קאן נישט פערטראגען. און אלגע-מיין איז ער פון דעם טיפ געבילדעטע קריסטען, וועמען מען קאן נישט חושד זיין אין אנטיסעמיטיזם.

און פונדעסטוועגען, ווען ער ווערט אין כעס איז עס אויף זיין ווייב, וועלכע איז גראד א יוד. טאכטער, כאפט זיך ביי אים ארויס אזא זידעל-ווארט, ווי „זשידוב-קא".

און נאך א פאל, וואס איז, אגב, קיינ-מאל נישט געווען פערעפענטליכט אין די צייטונגען:

דער בערימטער רוסישער אפערע-זינ-גער פיאדאר שאליאפין איז זיכער אזוי ווייט פון אנטיסעמיטיזם ווי דער מזרח איז ווייט פון'ם מערב. האט ער זיך איינ-מאל נאך א קאנצערט צוקריגט מיט זיין פיאניסט און איהם אנגערופען „זשי-דאווסקאיא מארדא". עס פערשטעהט זיך, אז באלד נאכדעם האט ער איהם גענומען אין פאלענריג איבער די קני. האט ער איהם געבעטען ענטשולדיגונג, און פערענטפערענדיג זיך פאר דעם פיא-ניסט, האט ער געזאגט:

„נו, דו פערשטעהסט דאך אליין, וואס פאר אנ'אנטיסעמיט בין איך? אבער — צום טייוועל — איך בין דאך פארט געווען ברוגז אויף דיר, איך האב דיך געמוזט בעליידיגען, און אזוי ווי דו ביזט א יוד, האט זיך ביי מיר פון'ם מויל ארויסגעכאפט דאס ווארט „זשידאוו-סקאיא מארדא"... ווען דו וואלסט גע-ווען א טאטער, וואלט איך דיך אין אזא מאמענט אנגערופען „טאטארסקאיא מארדא"... דאס אלעס."

קריגעריען צווישען מאן און ווייב זע-נען נישט קיין נאוועגע היינטיגע צייטען. און ווען מען קריגט זיך, רופט מען זיך אן מיט פערשידענע נעמען, וואס בעליי-דיגען, און ווען איינער פון די צדדים איז פון יודישען גלויבען, כאפט זיך דאן ארויס אזא ווארט, ווי „זשידאווסקאיא מארדא" און דאס טוט וועה א סך מעהר, ווי ווען מען הערט דאס פון א פרעמדען מענשען.

דאס מאכט דעם אפגרונד נאך טיפער. און דאס ערנסטע דערביי איז, וואס מען קאן דאס נישט אויסמיידען.

און איצט — צו די פאקטען, וועלכע האבען א דירעקטע שייכות מיט געמיש-טע ליבעס און געמישטע חתונות.

א יודישער יונגערמאן איז מלחמה-צייט געווארען זעהר רייך. ביי איהם אין בי'רא האט געארבייט א יונג מיידעל א קריסטין, א שעהן מיידעל, א צוגעלאזענע האט ער זי איינמאל איינגעלאדען, זי זאל מיט איהם געהן פערברענגען אנ'-אוועגד.

דאס מיידעל האט די איינלאדונג אנ-גענומען, איז דאס פארל אוועק אין א רעסטאראן, דערנאך אין א טעאטער און — ווידער אין א רעסטאראן. ביידע הא-בען דעם אוועגד פערבראכט גאנץ אנגע-נעהם. און דערנאך זענען שוין געווען נאך און נאך אזעלכע אוועגדען...

דאס קריסטליכע מיידעל האט דערויף געקוקט פון א גאנץ געוועהנליכען שטאנד פונקט.

דער שעף „נעמט זי אויס" אין רעס-טאראנען און אין טעאטערס, ער גיט אויף איהר אויס א סך געלד און העלפט איהר ארויס מיט געלד, דארף זי זיין „גוט" צו איהם...

איז זי טאקע געווען צו איהם „גוט" — זי איז געווארען זיין געליבטע...

בעת זי איז געווען זיין געליבטע, האט זי צו איהם ארויסגעוויזען גרויס ליידענ-שאפט. זי האט זיך איהם איינגעפאלען אויפ'ן האלז געהאנגען, זי האט איהם געהאל-טען אין איין קושען און צערטלען, און אויב ער האט זי אנ'אוועגד נישט גע-זעהען, האט זיך געטאן חושך; זי האט געוויינט און געקלאגט, מענה'נדיג אלץ, אז אהן איהם קאן זי נישט לעבען. אז ווען זי זעהט איהם נישט אנ'אוועגד, ווייסט זי נישט וואס צו טון מיט זיך...

איז אזוי אוועק א שטיק צייט און דאס פארעל האט חתונה געהאט געזעצליך...

און מערקווירדיג! באלד נאך דער חתונה איז זי געווארען אינגאנצען אנ'-אנדערע...

דאס זעלבע מיידעל, וועלכע איז פרי-הער געווען אזוי-פריי אלס א געליבטע, איז מיט אמאל געווארען פרום און דער קריסטליכער געוויסען איהרער האט זי אנגעהויבען פלאגען...

זי האט זיך נישט געקאנט מוחל זיין די „גרויסע זינד", וואס זי איז בעגאנגען דערמיט, וואס זי האט חתונה געהאט מיט א יודען. האט זי אנגעהויבען געהן אין קלויסטער זעהר אפט, האט זי גע-האלטען אין איין תפלה טון צו גאט, ער זאל איהר פערגעבען די זינד, און צום מאן איז זי געווארען אזוי קאלט, פונקט ווי ער וואלט זיך מיט איהר גארנישט אנגעקעהרט...

פון איהר פריהערדיגער ליידענשאפט צו איהם איז אפילו קיין זכר נישט גע-בליבען....

און געזאגט האט זי איהם אזוי:

— לעבען מיט דיר ווי מיט א מאן וועל איך בלויז צוליב דעם, אז איך זאל האבען קינדער...

קיין ליבע האט זי איהם מעהר נישט געוואלט געבען... דאס איז א זינד...

און אזוי שנעל ווי זי איז פערגאנגען אין טראגען, האט זי מיט איהם אויפ-געהערט לעבען...

„דאס איז א זינד"...

זי האט צוויי קינדער געבוירען און זי האט זיי ביידע אנגעהויבען ערציהען אזוי, אז זיי זאלען זיין פרומע קאטא-ליקען...

און דער מאן האט געזעהען, ווי ביי איהם אין הויז וואקסען קינדער, זיינע קינדער, וועלכע וועלען איהם שפעטער נישט פיינד האבען, וועלכע וועלען איהם שפעטער געוויס זיין אינגאנצען פרעמד...

ווייל דער מאן האט נישט געגלויבט ווירקען אויף זיין פרוי, זי זאל נישט זיין אזוי ווי זי איז, האט דאס איהם נישט געהאלפען.

צווישען דעם פארעל איז אוועקגע-שטעלט געווארען אנ'אייזערנע וואנד, און דער סוף איז געווען — זיי האבען מעהר נישט געקאנט וואוינען צוזאמען, איז זי אוועקגעפאהרען צו איהרע קרובים און ער איז געבליבען אליין.

זיי זענען זיך ביידע פרעמד איינער דעם אנדערען. זיי קעהרען זיך איינער מיט'ן אנדערען גארנישט אן.

איך ווייס אויך פון נאך א פאל, וואס איז זעהר ענליך צו דעם פריהערדיגען.

א יודישער בחור האט חתונה געהאט מיט א קריסטליכער מיידעל, און נאך דער חתונה איז די פרוי געווארען א „פרומע יודישע טאכטער". זי האט זיך אויסגעלערנט אלע יודישע מנהגים, גע-פיהרט א כשר'ע קיך און אפילו געבענשט ליכט...

דער מאן איז גארנישט געווען אזוי פרום ווי זי..

איהרע עלטערן זענען אבער געווען גע-גען דעם, האבען זיי צו איהר גענומען שיקען גלחים, זיי זאלען זי צוריק ארויס-פיהרען אויפ'ן „גלייכען וועג"; די גלחים האבען זי אנגעהויבען שרעקען מיט'ן גיהנום און מיט אנדערע צרות און פורעניות פאר דער „גרויסער זינד", וואס זי איז בעגאנגען; די פרוי האט זיך דערשראקען און האט אנגעהויבען געהן אין קלויסטער; פונקט אזוי ווי זי איז פריהער געווען פרום-יודיש, איז זי געווארען פרום-קאטוילייש; זי האט זיך אזוי אריינגעלאזט אין דער פרומקייט אז זי איז אזש געווארען א ביסעל גע-רוהרט פון זינען און מען האט זי גע-מוזט אוועקשיקען אין א סאנאטאריום..

עס פערשטעהט זיך, אז עס זענען פארהאן אויסנאהמען אויך. עס טרעפט אז א געמישטע הייראט איז דווקא א גע-לונגענע. אבער, ווי אין יעדער זאך, בע-שטעטיגען די אויסנאהמען דעם כלל.

מ. ג.

ווידער אַרעסטירט עטליכע סוחרים פאַר בייזוויליגע באַנקראָטן

(ט) דאָס האַנדעלס־געריכט האָט ערקלערט אַנ׳אויפּאַרלאַשטש פון דער פירמע א. ב. מאַנעלאַ, נאָוואָמיעסקאַ 4. אַזוי, ווי עס איז דאָ אַ חשד, אַז מאַנעלאַ איז בעגאַנגען אַ בייזוויליגען באַנקראָט, ווייל ער האָט געלאָזט אין קויפען וועקסלען, וואָס האָבען בכלל נישט קיין „מאַטע". האָט מאַהם דאָס געריכט געלאָזט אַבוזוצען און אַרעסט.

— מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָבען מיר שוין געשריבען וועגן דעם באַנקראָט פון דעם בזשעזשינער קאָנפעקציאָנער דוד קויפּמאַן, וועלכער איז איינגעזעצט געוואָרען אין אַרעסט. אַזוי ווי איצט האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דוד קויפּמאַן האָט געהאַט אַ שותף אַ געוויסען יעקב קויפּמאַן פון לוטאָמירסק האָט האָט דאָס געריכט בעשלאָסען אויהם אויך צו ערקלערען אַנ׳אויפּאַרלאַשטש און אויהם איינצוזעצען צוזאַמען מיט דוד קויפּמאַן אין אַרעסט. יעקב קויפּמאַן איז דוד קויפּמאַנ׳ס אַנ׳אַדאָפּטירטער זוהן.

— דאָס האַנדעלס־געריכט האָט בעשלאָסען צו שטעלן אונטער אַ „נאַדזאָר" די פירמע „מ. אָרבאַך", אַ גאַלאַנטעריע געשעפט, נאָוואָמיעסקאַ 9. די פירמע האָט אַנ׳אַקטיוו פון 111 טויזענד זל. און טרעפט 282 טויזענד זל. און דער פּאַסיוו 232 טויזענד זל. צו דער בייטע איז אויך בייגעלעגט געוואָרען אַנ׳אַפּעלירונג פון קאַהנ׳ס וואָלטשאַנקאַ קרעדיטאָרען, וועלכע בעטען, אַז מען זאָל אויהם פּראָלאָנגירען די צאָהלונגען.

דער פּאַסיוו בעטרעפט 50 טויזענד זל. אַלס רוכטער־קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען ה׳ אָסקאַר גראָס.

— די פירמע „יאַקוב קאַהן", אַ באַנוועל־פאַבריק, פּיעטריקאָווער 66, האָט אַרייַנגעטראָגען אַ בייטע וועגען אַ „נאַדזאָר". דער אַקטיוו פון דער פירמע בעט...

שרעקליכע אויטאָ־קאַטאַסטראָפע הינטער לאַסק

2 פּאַביאַניצער מילנערס שווער פערווונדעט געוואָרען.

(—) הינטער לאַסק איז געבליבען פאַרגעקומען אַ שרעקליכע אויטאָ־קאַטאַסטראָפע.

צום מילנער־צוזאַמענפאָהר ווין קאַליש איז אַרויסגעפאָהרען אויף אַנ׳אויטאָ פון פּאַביאַניץ דער מילנער סקופּערקי און דער דירעקטאָר פון דער טוהל „ספּוניא" אינזש. דראָוואָלסקי. הינטער לאַסק האָט דער אויטאָ געוואָלט איבערמיידען אַ ראָווער, אָבער דער שאָפער האָט אַזוי אונגעשיקט געקערעוועט מיט דער מאַשין, אַז דער אויטאָ איז אַרייַנגעפאַלען אין אַ ריוו. דער רעזולטאַט איז געווען אַ שרעקליכער. דער אויטאָ איז צושמעטערט געוואָרען און די צוויי פּאַסאַזשירען זענען געוואָרען זעהר שווער פערוואונדעט. מען האָט זיי תיכף איבערגעפיהרט קיין פּאַביאַניץ אין שפּיטאַל אַריין.

—0—

טעאַטער און קונסט

די „ווילנער" גיבען היינט די לעצטע פאָרשטעלונג

די „ווילנער טרופּע", וועלכע האָט וואָכען גאַסטראָלירט אין לאָדז און געשאַפען אַנ׳אמת׳ען נחת רוח דעם לאָדזער יודישען טעאַטער־עולם, גיבט שוין היינט איהר לעצטע געזעגענונגס־פאָרשטעלונג און מאָרגען פאָהרט זי אָפּ פון לאָדז.

עס איז מעהר ווי זיכער, אַז דאָס לאָדזער פּובליקום, וואָס איז באמת אויסגעהונגערט נאָך אַ ריינעם און גוטען יודישען טעאַטער, וועט היינט צאָהלרייך קומען אויף דער פאָרשטעלונג, כדי צו האָבען די מעגליכקייט האַרציג צו געזעגענען זיך מיט די בעליבטע אַרטיסטען. געשפּילט ווערט „קידוש השם" פון שלום אַש.

יודיש טעאַטער
אין פילהאַרמאָניע זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן

אויפ׳ן פערלאַנג פון פּובליקום זענען די פאָרשטעלונגען פון בעליבטע אַרטיסטען

מ. לאַמפּע
— און —
פאַניא מענדעלעוויטש
פערלענגערט געוואָרען

היינט, דינסטאַג, 9 אַ זייגער אָוועגט — צו פּאָפּולערע פרייזען פון 50 גראָשען ביז 2 זלאָטעס

די גנבים

צום צווייטען מאָל די גרויסע אויפפיהרונג !!

אין 8 אַקטען פון בימקאָ. שלמה — מ. לאַמפּע

עס נעמט אַנטייל דאָס גאַנצע פערסאָנאַל

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע

דער מערדער פון סאַבינאַ אַליינקובאַ
איז געווען אַ „פּראָפעסיאָנעלער" חתן, וואָס האָט אויסגענאַרט געלד ביי נאַאיווע מיידלעך.

ביי דער רעוויזיע האָט מען ביי איהם געפונען אַ גאַנצע צעטעל פון כלות.

(§) ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען איז שבת ביינאַכט פאָרגעקומען אַ בלוטיגער מאָרד אויף וואַפּיענאַ 27. און אַלס קרבן איז געפאַלען די 22־יעהריגע סאַבינאַ אַליינוק, אַ שעהן מיידעל פון יענער גאַס, וועלכע האָט געהאַט אַ ווערשמאַרקען ערפּאָלג ביי מענער. דער מערדער איז געווען אַ געוויסער יבאַל קודראַוועצקי, 27 יאָהר אַלט פון זאַזאַשגאַס 9.

ווי מען האָט פריהער גערעכענט, זאָל דער מאָרד האָבען פאָרגעקומען צוליב איפערזוכט, ווייל דאָס מיידעל זאָל איהם האָבען געהאַט פאַראַטען און זיך אָפּגעגעבען מיט אַנדערע יונגעלייט. איצט שטעלט זיך דער ענין אינגאַנצען אַנדערש אַרויס.

קודראַוועצקי איז איהר חתן נישט געווען. ער האָט זיך נאָר צו איר געשידוכ׳ט און יעדעס מאָל האָט ער פון איהר בעקומען אַנ׳אָפּשנויט. נישט־קוקענדיג אָבער דערויף, האָט ער זיך צו איהר צוגעטשעפּעט און עטליכע מאָל זאָגאַר געזיצט ביי איהרע עלטערן, אַז זיי זאָלען איהם געבען זייער טאָכטער פאַר אַ ווייב. סאַבינא׳ס עלטערן האָבען איהם אָבער געזאָגט, ווייל זי איז שוין זייט אַ יאָהר געווען אַ כלה, פאַר אַ יונגערמאַן, וואָס איז איצט פערזיוט פון לאָדז און בכלל האָט זיי קודראַוועצקי נישט געפאַלען פאַר אַנ׳איידעם. קודראַוועצקי האָט דערפאַר געשוואוירען נקמה צו נעמען. ער האָט עטליכע מאָל געזאָגט דעם פאָטער פונ׳ם מיידעל, אַז פאַר די חתונה, וואָס מען מוט איהם, וועט ער בעצאָהלען מיט בלוט. דעם מיידעל׳ס עלטערן האָבען זיך דערפון נישט געמאַכט, ווייל זיי האָבען גערעכענט, אַז דאָס זענען בלויז „סטראַשאַקעס". געכטען האָט זי קודראַוועצקי אָפּגעוואַרט פאַר׳ן הויז פון איהר פאָטער, וואו זי האָט שפּאַצירט מיט אַ חבר׳טע, און צוקומענדיג צו איהם האָט ער זי געפרעגט, צו זי וויל ווערען זיין פרוי. ווען זי האָט איהם אָבער אָפּגעזאָגט, האָט ער מאָמענטאַל אַרויסגענומען אַ רעוואָלווער און זי דערשאָסען אויפ׳ן אָרט. דער מערדער איז געפליבען שטעהן איבער זיין קרבן און נישט געפּרובט אַפילו צו אַנטלויפען.

ווען מענשען זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען און איהם אַנגעלאַפּט פאַר די הענד, אַז ער זאָל נישט אַנטלויפען, האָט ער געזאָגט: „איהר קאָנט מיך אַפילו דערהרג׳ענען, ס׳איז מיר אַלץ איינס!" באַלד איז זאָנגעקומען פּאָליציי און מ׳האָט איהם אַרעסטירט, ווי עס ווייזט זיך אַרויס, אַרבייט קודראַוועצקי ביי די שטאָטישע פּלאַנטאַציעס און איז שוין אַ פּאָר מאָל בעשטראָפט מיט אַרעסט צוליב אַזאַנע טורעס מיט כלות. עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ער האָט זיך „בעשעפטיגט" מיט שרייבען תנאי׳ם מיט נאַאיווע מיידלעך און פון זיי געצויגען געלד. אויך איצט, ווען ער האָט זיך געשדכנ׳ט צו סאַבינא׳ן, האָט ער אויך געהאַט אַ כלה, אַ געוויסע לעאָקאַדיע אַראַמטשוק פון צינגעלגאַס 28.

בעת די רעוויזיע האָט מען ביי אים געפונען אַ גאַנצע רשימה פון מיידלעך. און עס דאַרף ערשט פעסטגעשטעלט ווערען, צי דאָס זענען זיינע געוועזענע כלות, אָדער קונפטיגע קרבנות.

וויכטיגער אורטייל וועגען אנ׳עקסמיסיע

(ב) אין לאָדזער געריכט איז פאָרגעקומען אַ כאַראַקטעריסטישער פּראָצעס וועגען אַנ׳עקסמיסיע. אַ פּערזאָן, וואָס האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק אָפּגעקויפט אַ הויז, האָט אָפּגעגעבען אַ לאָקאַטאָר אויף עקסמיסיע, מאָטיווירענדיג, אַז ער דאַרף די וואוינונג פאַר זיך. דאָס געריכט האָט זיך אָבער געשטעלט אויפ׳ן שטאַנדפּונקט, אַז אַזוי ווי דער נייער הויז־ווירט האָט ביז איצט אויך געהאַט אַ וואוינונג און קיינער האָט איהם פון דאָרט נישט אַרויסגעוואָרפען, קאָן מען נישט אַוועקנעמען די דירה פון אַ לאָקאַטאָר און זי איהם אָוועקגעבען. די בייטע וועגען עקסמיסיע איז דעריבער אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

א גרוס פון לאדזער יודישע קראַנקע איז אָטוואָצקער סאַנאַטאָריום „מרפא"
דעלעגאַציע פון דער לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג אויף אַ בעזוך ביי די לאָדזער יודישע לונגען־ליידענדע.

זונטאָג האָט אַ דעלעגאַציע פון דער לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג אין די פּערזאָנען פון די ה״ה: אדוו. ווייצמאַן און סעקרעטער רנאַרגעל בעזוכט די געזעלשאַפט „מרפא" אין אָטוואָצק וואו די לאָדזער קהלה שיקט צו צוואַנציג לונגען־קראַנקע אַ חודש. די דעלעגאַציע איז בעגריסט געוואָרען פון פּרעזידיום פון „מרפא". אין נאָמען פון דער לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג האָט אדוו. ווייצמאַן געדאַנקט דער געזעלשאַפט „מרפא" פאַר דער גוטער בעהאַנדלונג פון די פּאַציענטען. די דעלעגאַציע איז דאַן אַוועק בעזוכען די פּאַוויליאָנען, גערעדט מיט די לאָדזער קראַנקע, וועלכע האָבען אַרויסגעזאָגט זייער צופרידענהייט פון דער בעהאַנדלונג. איינער פון די לאָדזער לונגען־קראַנקע, וואָס געפינט זיך דאָרט אין „מרפא" האָט אין משך פון צוויי חדשים צוגענומען צוועלף קילאָ.

פערלוירען קינד.

אַ מיידעלע מיט אַ בלאָנד קעפּעל פון 4 יאָהר, אַ ביסעל שטומליך. אָנגעטאָן אין אַ העל קליידעלע, איז אַוועקגעקומען. מודיע צו זיין יאַנקעל ראָזענבוים, זגערזשער 59.

בלוטיגע געשלעגען אויף אַ „זאַבאַווע" אין פּאַביאַניץ

אַ באַנדע שיכור׳ע שגצים וואַרפען זיך אויף דער פּאָליציי. — עטליכע 30 שכורים אַרעסטירט

(—) אויף דער „זאַבאַווע", וואָס די פּאַביאַניצער פייערלעשער האָבען אַיינגעאָרדענט אין פּאַביאַניצער גאָרטען „זשעלאָני גורקי" איז אויסגעבראָכען אַ בלוטיגע געשלעג צווישען אַ המון שכור׳ע שגצים. ווען די פּאָליציי האָט אַיינגעריסען אונטערזוכען און געוואָלט אַרעסטירען איינציגע שלעגער, האָט זיך די גאַנצע באַנדע שכורים געוואָרפען מיט מעסער אויף דער פּאָליציי און עטליכע פון זיי פערוואונדעט. ערשט ווען עס איז אָנגעקומען אַ גרעסערע אָפּטיילונג פּאָליציי, איז געלונגען צו בערוהיגען די איבער־טוריסטען און עטליכע דרייסיג מאַן זענען געוואָרען אַרעסטירט.

מעמאָריאַל פון צענטר. טעקסטיל־אַרבייטער־פערבאַנד
צום אַרבייטס־מיניסטער

(§) צוליב דעם קריזיס אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע און די שווערע לאַגע, אין וועלכער ס׳געפינען זיך די טעקסטיל־אַרבייטער, האָט דער צענטראַלער טעקסטיל־אַרבייטער־פערבאַנד אין פּוילען אָפּגעשיקט אַ מעמאָריאַל צום אַרבייטס־מיניסטער. אין דעם מעמאָריאַל ווייזט דער פערבאַנד אָן אויף די נויט און אויף די וואַקסענדיגע אַרבייטסלאָזיגקייט אין דער בראַנזשע, און בעט צוריקשטעלען די מלוכה־אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע. ווייטער ווערט אין מעמאָריאַל אויפמערקזאַם געמאַכט אויף די אַרבייטער, וואָס אַרבייטען נאָר צו איין און צוויי טעג אין דער וואָך. אַמשטאַרקסטען פיהלען דעם קריזיס די לאָדזער טעקסטיל־אַרבייטער, פאַר וועלכע די מלוכה־אונטערשטיצונגען מוזען תיכף געגעבען ווערען.

8 הייזער אויף פּאָלעשיע ווערען שוין געזעליך אויסגעפּערטיגט

(ב) די ערשטע שטאָטישע הייזער אויף קאָנסטאַנטינער פּאָלעשיע האַלטען שוין ביים אויסגעפערטיגט ווערען און אין חודש דעצעמבער וועט מען זיך שוין קאָנען אַרייַנציהען אין זיי. דירות זענען דאָרט פערהאַן 417. וואוינונגען וועלען נאָר דאָרט בעקומען די, וואָס נויטיגען זיך אַמייסטען, וואו דעם קאָפּ אַרייַנצולעגען.

דער געהיימניספולער דאָקטאָר
שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט.

בעאַרבייט ספּעצ. פאַר׳ן „לאָדזער טאָגעבלאַט" פון י. פיירמאַן.

(6־טע פאָרטזעצונג).

— דאָס איז נאַריש! — האָט זי אויסגערופען — מען האָט עס געדאַרפט אויסמיידען... היינט איז אָוועגד נעהען מיר צו די שראַמס. עס דאַרפט דאָרט זיין עשאַ מיט איהר פריינד, האַלענדער האָט מיר שוין טעלעפאָנירט, אַז ער וועט אויך זיין.

— איך מיין, אַז ווענק וועט מיטקומען מיט אונז.

— פערפאַלען, — האָט קאַראַזאַ געזאָגט, — אַז ער וועט קומען, וועט ער זיין.

דער עלטסטער קעלנער פון דעם קליינעם ווין־לאָקאַל פון די ברידער שראַמס, וואָס איז מיט אַ קורצער צייט צוריק ערשט געעפענט געוואָרען אין דער אַריסטאָקראַטישער פּאַרק־גאַס און איז געווען פון אויסענווענינג און אינעווענינג בעצירט דורך ראַפינירטע קונסטלער — האָט אַרייַנגעפיהרט האַלענדער׳ן און וועניק׳ן נאָך דער קאָלאַציע אין אַ זאַל, און וועלכען עס האָט אַרייַנגעפיהרט אין מיר, וואוהין מען האָט געמוזט געהן דורך געדרייטע טרעפּען, וואָס האָבען נישט געהאַט קיין פענסטער.

אינמיטען פון זאַל איז געשטאַנען אַ גרויסער רונדיגער טיש. דער טיש איז געווען ביי די ברעגען אויסגעשניטען און אַזעלכע לאָשעס, אין וועלכע די געסט זענען געזעסען פערבאַכט ווי אין נישעס, ווייל פון דער רעכטער און פון דער לינקער זייט זענען געווען דינע ווענדלעך. דער פלאַך פון טיש איז געווען פון רויטען קיפערפעלדער מאַרמאָר און באַראָק־סטיל. בלויז אינמיטען פון טיש האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען אַ ברייטער ווייסער רונדיגער פלעק. לעבען די פּאַמפּ־לען פון די שפּילער האָט... פּאַרלאַמענט שטוואָס אויפגעהויבען. די ווענדלעך זענען געווען אויסגעבעט מיט טעפּיכען פון אַנ׳אַנגענעהמער מאַלינע־קאָליר, וואָס זענען אין דער הויך אַדורכגעשניטען געוואָרען דורך שוואַרצע אָרנאַמענט לינייעס. אויף אַ מעשענער שטאַנג, וואָס האָט זיך אַראָפּגעלאָזט פון סופיט, איז געהאַנגען נידריג צום טיש אַ שירם פון געשליפענעם קריסטאַל־גלאַז, אונטער וועלכען עס האָבען זיך געוויגט עטליכע צווייגען מיט בארגעס, וואָס האָבען געוואָרפען אויפ׳ן טיש אַ שיין פון עלעקטרישען ליכט. דער סופיט און די ווענד זענען געווען פון ווייסע פּרעכטיגע, זעלטענעם רויטען מאַרמאָר, וואָס דער טיש.

וועניק איז פאָרגעשטעלט געוואָרען פאַר דער מענצערין קאַראַזאַ.

— איך האָב נישט געקאָנט האַלטען די צונג אונטער די ציין, דער פּראָקוראָר, מיין פריינד איז אינפאָרמירט.

נעמט עס נישט פאַר אומגוט... — האָט ווינטער געזאָגט.

וועניק האָט אַ ליכטען שמייכעל געטאָן מיט׳ן קאָפּ, ווייזענדיג, אַז ער איז אונצופרידען.

פאַר האַלענדער׳ן און וועניק׳ן זענען געווען רעזערווירטע פּלעצער ביים טיש. זיי האָבען זיך געזעצט, פערגעניגענדיג זיך, אָהן פאַרצושטעלען זיך.

מען האָט געשפּילט אין באַקאַראַ.

האַלענדער האָט זיך אַראָפּגעבויגען צו וועניק׳ן:

— בלויז דער בלאָנדער מיט דער לאַנגער בארד איז דאָ אַ פרעמדער. ווייטער זענען אַלע שטענדיגע שפּילער.

וועניק האָט געוואָרפען אַ בליק אויפ׳ן אַנגעוויזענעם גאַסט און זיך געטראָפען מיט זיינע אויגען. ער האָט בעמערקט, אַז אויך יענעמ׳ס אויגען האָבען זיך שטאַרק אָפּגעשטעלט אויף איהם, אָבער ער האָט זיך תיכף געמאַכט. ווי ער קוקט אין דער הויך. אָבער יעדעס מאָל, ווען ער האָט געוואָרפען אַ בליק אויפ׳ן פרעמדען, האָט ער געזעהן, אַז יענער מעסט איהם ערנסט אָן.

דער פרעמדער האָט געשפּילט איינגעהאַלטען, קאַלט. ער האָט אָפּט פערשפּילט. דעמאָלט האָט וועניק אויפגעהערט צו זיין אויפמערקזאַם צו איהם און גענומען זיך צוקוקען צו אַנדערע. אַלעמענס אויגען זענען געווען געצוואונגען צום ווייסען פלעק אינמיטען טיש, וואו די קאַרטען זענען געפאַלען. זעלטען עמיצער האָט פון דאָרט אַוועקגענומען דעם בליק. עס זענען געווען הערען אין פראַק און אויסדעקאָלטירטע דאַמען, צו מאָדערן געקליידעט. דער האַזאַרד האָט זיך אַלעמען איינגעבויסען אין די קאַרקען און זיי געמאַטערט, ווי אַ רייטער.

— דאָ איז קיינער נישטאָ פון „יענע", — האָט זיך וועניק געטראַכט — סיידען דער מיט דער לאַנגער באָרד. ער האָט איהם גענומען אויפסניי אַנקוקען. אָבער עס איז איהם נישט געווען אויפפאַלענד קיין אַנדערע זאַך, ווי דאָס, וואָס יענער האָט שטענדיג געגענטפערט אויף זיין בליק. וועניק האָט אויך אויפמערקזאַם אַנגעקוקט קאַראַזאַ׳ן. ער האָט געזעהען, אַז זי האָט געשפּילט מיט היץ, זיצענדיג לעבען ווינטער׳ן, פון וועמענס געלד זי האָט גענומען יעדעס מאָל, ווען זי האָט פערשפּילט. און איינעם פון די שפּילער, וואָס איז געזעסען נעבען איהר פון דער אַנדערער זייט, האָט וועניק דערקענט — אַזוי. וועניגסטענס, האָט זיך איהם געדאַכט, — דעם בעקאַנטען טענאָר פון דער גרויסער אָפּערע, וואָס זיין פאָטאָגראַפיע האָט ער אָפּט געזעהען אין די שויפענסטער.

— איז ער אויך שטענדיגער גאַסט? — האָט ער געפרעגט האַלענדער׳ן.

האַלענדער האָט געענטפערט „יאָ".

וועניק האָט געוואונען אַ קליינע סומע. ער האָט געשפּילט ווייטער, ביז ער האָט זיך איבערצייגט, אַז ער האָט דאָ מעהר נאַרנישט וואָס צו טון. ער איז אָפּגעטרעטען זיין פּלאַץ אַנ׳אַנדער אַלטערען הער, וואָס איז שוין אַ לענגערע צייט געשטאַנען לעבען איהם און געוואַרט מיט זיינע בעמערקונגען, וועלכע קאָרט ער דאַרפט נעמען. ער האָט זיך איבערגעזעצט אויף אַנ׳אַנדער אָרט, נעבען דער וואַנד, און אַ שעה צייט זיך צוגעקוקט צום שפּיל. דערנאָך האָט ער זיך פערנייגט און אַרויס צוזאַמען מיט האַלענדער׳ן. ווינטער און קאַראַזאַ זענען געבליבען. ווען וועניק האָט געמאַכט עטליכע טריט צו דער טיר, האָט ער זיך נאָך איינמאָל איבערגעקוקט צום טיש.

דעמאָלט האָט זיך אויהם אויסגעדאַכט, אַז דער בלאָנדער מיט דער לאַנגער באָרד קוקט איהם נאָך מיט זיינע שאַרפע אויגען פונקט, ווי ער וואָלט געפּאַרשט זיין אַוועקגעהן, און באַלד דערנאָך האָט ער זיך מיט דראָהונג איינגעגראָבען מיט׳ן בליק אין קאַראַזאַ׳ס פּנים. אָבער דאָס האָט אויך געקאָנט זיין אַ ליכט־טוישונג. געפינענדיג זיך אונטען אויף די טרעפּען, האָט וועניק זיך צוזאַמענגעשטויסען ברוסט צו ברוסט מיט אַ ראַמטע, וואָס האָט ערשט געהאַט אַנגעריהרט מיט דער האַנד דעם פאָרהאַנג. ער איז געבליבען אַ צומישטער אָפּגעטרעטען, פערגייענדיג זיך מיט, ווי ער וואָלט איהר אָפּגעגעבען לבוד. ער האָט שוין באַלד געוואָלט אַ נעשריי טון האַלענדער׳ן:

— איך האָב נאָך קיינמאָל נישט געזעהען קיין שענערע פרוי!

אָבער ער האָט תיכף בעגריפען, אַז ער דאַרף עס נישט טון, ווייל דאָס איז נישט גוטסטינג פאַר זיין אויפגאַבע. און אַ דערוואַרטעטער פון גלוסטונג צו דער דאַמע, האָט ער נאָך שווייגענדיג געטראָגען אין קאָפּ דאָס בילד פון איהר, געהענדיג דורך די פינסטערע גאַסען פון דער שטאָט. אין דער היים איז ער אַרייַנגעפאַלען אין טיפען שלאָף. אָבער צוויי שאַרפע גראָהע אויגען, וואָס האָבען אויסגעזעהען עלטער פון דער געפּוצטער באָרד פון זייער איינענטימער, האָבען אין חלום אַרויסגערופען פון זיין ברוסט אַ טויז פון האַרצענס־בלוט.

בעת ער האָט זיך אויפגעוועקט אונדערפריה, האָט ער מעהר נאַרנישט געפיהלט שוין... אַ חוץ אַ בענקשאַפט נאָך אַמאָל צו טרעפען זיך מיט דער פרוי, וואָס ער האָט געזעהען אויף די טרעפען...

III

אין אָוועגד האָט וועניק געמאַכט אַ וויזיט ביי בעקאַנטע, וואָס האָבען געוואוינט לעבען שראַמ׳ס נאַכט־לאָקאַל. מען האָט איהם פערבעטען ער זאָל אויסהערען אַ קאָנצערט פון אַ יונגער פּיאַניסטקע. אָבער איהר טומלענדיגע מאָדערנע מוזיק האָט איהם שנעל דערעסען. אַ חוץ דעם האָט ער זיך געשפּירט מאָדנע אונרוהיג; אַ גאַנצען אָוועגד האָט ער עפּיס אונבעוואוסטזיניג געפיהלט, אַז ער האָט עפּיס פערלאָזט ערגיץ. דער דאָזיגער נייסטיגער צושטאַנד ווינקער אָט פאַר איהם געווען אַזוי אונערטרעגליך, אַז ער האָט אויס! צוגעלויפען אויפ׳ן פערלאָזט דאָס לאָקאַל, איבערלאָזענדיג בלויז אַן ענטשולדיגונגס־צעטעל פאַר דער ווירטין פון הויז.

(דאָס ווייטערע קומט).

די הערצליך-פריינדשאפטליכע בעציהונגען צווישען משה מענדעלסאן מיט עמנואל קאנט

(ענדע פון זייט 2).

כען. וואָס ער איז געווען אין קעניגס-בערג, איז ער געווען קאנט'ס גאסט. די ערסטע דייטשע געלעהרטע זענען זיך צונויפגעקומען ביי קאנט'ן צו פייערן דעם גרויסן גאסט.

אין דער קעניגסבערגער „געלעהרטע און וויסנשאפטליכע צייטונג" פון 21 אויגוסט 1777, האט קאנט פערעפענט-ליכט א לענגערן ארטיקעל צו מענדעל-סאָנ'ס בעזוך אין קעניגסבערג. דער ארטיקעל איז געווען א לויב-געזאנג לכבוד דעם גרויסן גאוניש מענדעלסאָן. קאנט שרייבט אויך אין א בריוו צו דעם יודישען געלעהרטען מארקוס הערץ אין בערלין, אז נאך מענדעלסאָנ'ס אוועק-פאהרען פון קעניגסבערג, פיהלט ער זיך אזוי, ווי פער'יתום'ט. אזא מענש מיט א ליכטיגען קאפ און א גוטער נשמה, געהערט צו די זעלטענהייטען. בעת איך האב פלוצלונג דערפיהלט, אז ער איז נעבען מיר — שרייבט ווייטער קאנט — בין איך, ווי צומישט געווארען און איך האב געמוזט מיין פארטראג איבעריי-

סען. מען קען זאגען, אז מיין קעניגס-בערגער אודיטאָריע האט נאך ביז זיך נישט געהאט אזא צוהערער. קאנט האט געגעבען זיין פריינד פראפ. הערץ, ער זאל ווייטער אכטונג געבען אויף מענ-דעלסאָנ'ען, וועלכער איז אַן'אוצר פאר דער וויסענשאפט.

עס ווערט אויך זיין אינטערעסאנט צו ברענגען נאך א שילדערונג פון אנדערע קעניגסבערגער געלעהרטע, פראפ. כרוס-טיאן יאקוב קרויז. ער שרייבט אין זיין טאג-בוך, אז ביי אונז... האט די הייני-טיגע וואך געוויילט א מענש, וואס האט ביי יעדען, וואס האט איהם געזעהן און מיט איהם גערעדט, ארויסגערופען ליבע און פרייד, לייד צוליב קערפערליכען אויסזעהן און פרייד צוליב זיין גרויסען גייסט. איך האב איהם געזעהן אויף א קבלת פנים וואס איז לכבוד איהם גע-מאכט געווארען ביי דעם גרויסען עקס-צעלענץ גראף פאן קייזעלינג. איך בין פארגעשמעלט געווארען פאר'ן גרויסען

נעניע. ער האט דעם עכטען תלמודישען וויז, קלארען פערשטאנד, זעהר שארפ-זיניג, און ווייסט שטענדיג צו געבען דעם ריכטיגען ענטפער אויפ'ן ארט. מיט איהם מוז מען זיין אויפריכטיג — אויב מען וויל נישט פערדינען דעם אמת'ן פסק.

די הערצליכע פריינדשאפט צווישען מענדעלסאָנען און קאנט'ן האט אנגע-האלטען ביז מענדעלסאָן איז געשטאָר-בען, דעם 4 יאנואר 1786. די שטאט קעניגסבערג איז געווען איינגעהילט אין טרויער, די יודישע קהלה האט איינגע-ארדענט א טרויער-פערזאמלונג, וואו קאנט איז געווען דער הויפט-רעדנער. ער האט זיך מעהרערע מאל צעוויינט, אנרו-פענדיג, אז מען האט צוגענומען זיין גרויסען לעהרער און מייסטער.

אלס צייכען פון אכטונג און עהרען-אויסדרוק האט דער פרייסישער קעניג פרידריך ווילהעלם 2 געגעבען מענדעל-סאָנ'ס אלמנה אַן'עהרען-פריווילעגיע, בעפרייענדיג זי מיט די קינדער פון אלע שטייערן.

בלוטיגער מארד אין א פיעטריקאווער „מלינה"

צוויי העלדען פון דער אונטערוועלט דערשטאכען אויפ'ן טויט א קאלעגא „פא פאכו".

(§) זונטאג אוונעד האט זיך אין פעטריקאוו בליץ-שנעל פערשפרייט א ידיעה וועגען א מארד, וואס איז פאר-געקומען אין לאָלא קאהנ'ס שענק. א קנייפע, וואס האט נישט קיין אובריג ווי-מען נאמען און שטאט און איז בעקאנט אלס ארט פון שטענדיגע אוואנטור'ען און געשלעגען.

ארום 8 אוונט האט זיך צווישען די העלדען פון דער פעטריקאווער אונטער-וועלט, וועלכע האבען זיך געפונען אין דער שענק, אנגעהויבען א געשלעג מיט בענקלעך, שטעקענס און אויסגעלערע-גטע פלעשער פון בראנפען. באלד איז אבער דאס געשלעג איבערגעגאנגען אויף מע-סערס און באגנעטען און עס האט נאר-נישט לאנג געדויערט און שוין איינער פון די חברה-לייט אנידערגעפאלען מיט א צושטאכענעם ברוסט אויף דער ערד, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט. צווישען די חברה-לייט איז געווארען א מהומה און

האבען זיך שנעל אפגעטראגען פון דער שענק. באלד איז אנגעקומען פאליציי און פאנגאטאוויע אבער דעם דערשטא-כענעם האט מען שוין נישט געקענט ראטעווען, ווייל ער איז שוין געווען טויט. ער הייסט סטאניסלאוו סטאלעק, א שטענדיגער איינגעהער אין לאָלא קאהנ'ס „מלינה". די פאליציי האט פעסטגע-שטעלט, אז די מערדער זענען געווען

צוויי יודישע העלדען פון דער אונטער-וועלט, איינער חיים בערקאָוויטש, 21 יאהר אלט און דער צווייטער — יחיאל בולווא, 24 יאהר, ביידע גוט-בעקאנטע טיפען פון פעטריקאוו. די מערדער זא-לען זיין אנטלאָפען קיין לאָדז און ווי מען שמועסט געפינט זיך שוין די לאדזשער פאליציי אויף די שפורען פון די מערדער.

ריגער יודישער סוחר הערטעלסאן
דער'הרג'עט בעת אנ'אויטאמאביל-קאטאסטראפע

רינגא („יטא") דא איז פארגעקומען א שווערע אויטאמאביל-קאטאסטראפע, בעת וועלכער עס איז אומגעקומען דער ריגער יודישער סוחר הירש העטעל-סאן. ער איז ארויסגעפאהרען מיט אנ'-אויטאמאביל צום ריגער ברעג. ביי דער סטאנציע באבוסיע, א צעהן קילאמעטער

פון ים-ברעג איז דער אויטאמאביל פלוצ-לינג אראפ פון שאסעע. דער אויטאמא-ביל האט זיך אומגעדרעהט און העטעל-סאן איז שווער פערוואונדעט געווארען און שארבען און אין דער ברוסט. אויפ'ן וועג אין שפיטאל איז ער געשטארבען.

Dr. med. Adam BENDER

האט זיך איבערגעצויגען אויף
נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75
ספעצ. פאר אינערליכע
און הארץ-קראנקהייטען
0085 נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37
נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 אז. געוועזענע אסיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינער-אויגען-אנשטאלט אין לאנדאן). ספעציאליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען און הארנהויט ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהנע שמערצ

Dr. med. G. Friedstein

צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען (מאגען, געדערם און לעבער קראנקהייטען). שענקעוויטשא 37, טעל. 17-95.
נעמט אן פון 6 ביז 8 נאכמיטאג.

ד"ר לודוויג פאלק

נאווראט 7, טעל. 28-07.
ספעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 נאכם.

פליסירער אכטונג!
איך פערקויף א פראנצויזישע פליסיר-מאשין 130 צענטימעטער לאנג צו גאנצע קליידער
Warszawa, Keller, Twarda 24.

עלעגאנטע
שייטלען

(א לא גארסאן) ווי אויך צו פריזירען נעמט אן די לאנג-יעהריגע פריזירקע פרוי גארנעצקא, מאניסטראצקא 1.
אלע ארט פעסטעלונגען, וואס נעהט אריין אין געביט פון פריזירעריי ווערען פראמפט און פינקטליך אויסגעפירט. מעסיגע פרייזען.

„ארגוס" זאכאדניא 36

בעקאנטמאכונג

דערמיט מעלד איך דער ג' קונדשאפט, אז פון 1-טען אויגוסט אן איז מיין אונטערנעמונג איבערגעטראגען געווארען אויף נאווא-צעגיעלניאנא-גאס און ווערט איצט געפיהרט אונטער דער פירמא:

„RUTYNA"
Fabryka Mebli Stolarsko-Tapicerskich
Stanisław Derejski
Łódź, Nowo-Cegielniana Nr. 20, tel. 81-65.

עס ווערען אויסגעפיהרט אלע ארבייטען, וואס האבען א שייכות צו אינערליכער ארכיטעקטור. גלייכצייטיג מאך איך אויפמערקזאם, אז אלע ארבייטען אין ביורא אפטיילונגען ווערען געפיהרט אונטער מיין פערזענ-ליכער לייטונג.
מיט אכטונג: סטאניסלאוו דערעיסקי

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטליכער קאבינעט
17 זגערזשער 17, טעל. 16-33

;11—10 7—6 ;3—2	נאז-, האלז- און אוירען-קראנקה.	ד"ר ראקאווסקי
2—12	נערוען-קראנקהייטען	ד"ר יוסטמאן
;11—10 2—1	הויט- און גע-שלעכטס-קר.	ד"ר רושאנער
12—10 5—4	קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ראזענצווייג
;1—11.30 6—5	פרויען- און געבורטס-הילף	ד"ר פאפיערני
8—7 ;2—1	אויגען-קראנקהייטען	ד"ר גאלדשטיין-פאלאס
5.30—4.30	כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר קאנטאר
;1—12 5.30—6.30	אינערע, ספעצ. הערץ, לונגען	ד"ר ווייגבערג
;2—12 6—40	רענטגען	ד"ר סטופעל
7—37 11—10	צאהן- און מויל-קראנקהייטען	צאהן-ארצט א. גראדושענטשיק „ נ. ראזעם

קינסטליכע העהענזאננע-בעשטראהלונג. — פאקען-שטעלען.
ביי דער לעטשניצע איז — געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט
קווארץ-לאמפ, דיאטערמיע און עלעקטרא-מיזישע קאבינעט.
וויזיטען אין שטאט. —:— אפען אויך זונטאג.
אלע ארט מעדיצינישע אנאליזען. —— קורסען פאר שטאפלער.
אימפונגען געגען שקארלאטינע.

ערצטליך-קאסמעטיש-קאבינעט
פרל. מ. מארקוס נעמט אן פון 5—7 אוונד.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ לאמפ-עלעקטרישער הייל-קאבינעט-קאסמעטיק
טעגליך פון 8 א זייגער ביז 9 אוונד
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג
בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען
וויזיטע 3 זלאטעס

BILANS
Łódzkiego Banku Depozytowego, Sp. Akc.
w Łodzi
na dzień 1 lipca 1929 r.

Stan czynny.	Zł.	Stan bierny.		Zł.
Kasa i sumy do dyspozycji	1,033,450.55	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne	414,225.53	a) zakładowy	2,520,000.—	
Papiery wartościowe własne	603,018.08	b) zapasowy,	768,076.32	3,288,076.32
Banki krajowe	178,073.60	Wkłady		8,628,261.19
„ zagraniczne	791,951.23	R-ki bieżące		2,416,374.47
Weksle zdyskontowane	15,292,999.47	Zobowiązania inkasowe		109,776.53
„ protestowane	71,061.08	Redyskonto weksli		4,550,778.22
R-ki bieżące	5,054,282.34	Banki krajowe		189,292.46
Ruchomości	62,590.67	„ zagraniczne		2,878,870.19
Różne rachunki	197,339.79	Procenty, prowizje i różne zyski		1,931,901.44
Koszty handlowe	880,903.56	Oddziały		762,827.98
Oddziały	614,762.13	Różne rachunki		352,738.25
		Zyski z lat ubiegłych		90,760.98
	25,194,658.03			25,194,658.03

Gwarancje 1,312,312.20
Inkaso 4,027,629.84

40% ביליגער!

איך מאך בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז ביז'ן 30 אקטאבער ווערען אנגענומען אלערליי קירזשנער-ארבייט מיט 40% ביליגער.
רעיעלע בעהאנדלונג. גינסטיגע בעדינגונגען.
מ. שאליט, פיעטריקאווער 3.

די פערוואלטונג
פון פעראייניגטען סוחרים און פאבריקאנטען-פערבאנד פיעטריק. 19
Związek Zjednoczonych Kupców i Przemysłowców
פאדערט אויף די מיטגלידער אפצונעמען זייערע לעגיטימאציעס גלייכצייטיג ווערט מיטגעטיילט, אז צום בעקוועמליכקייט פון די מיטגלידער איז דער פעראיינס-אדוואקאט בעאויפטראגט געווארען צום ערלע-דיגען פאר די מיטגלידער קלאזולעס אומזיסט. נייע מיטגלידער קענען זיך איינשרייבען טעגליך אין די ביורא-שעה'ן פון 6 — 9 אוונד.

הייל-קרייטעכצער
— פון —
OSKAR WOJNOWSKI

זענען צו בעקומען אין אפטייקען און אפטייק-סקלאדעס:

קרייטעכצער געגען ליידען פון פערדייאונגס-קאנאל
(רעגיס. אונטערן נמ. 1149
„Irotan„

קרייטעכצער געגען רעוומאטיזם, אטרעטיזם, אישאס און פאדאגרע
רעגיס. אונטערן נומ. 1150
“Artrolin“

קרייטעכצער געגען ברעכען ווי אויך געגען-קישקע-ברימעניש
((רעג. אונטערן נומ. 1148)
„Gara“

קרייטעכצער געגען סקראפולען
רעג. אונטערן נומ. 1152
„Tizan“

קרייטעכצער געגען לונגען-קר. און בלוט-ארימקייט
רעגיס. אונטערן נומ. 1153
„Elmisan“

קרייטעכצער געגען נערווען-קראנק. און עפילעפסיע
רעג. אונטערן. נומ. 1151
„Epilobin”

דרינגענדע מעלדונג

די אלע יענינע, וועלכע האבען פראטעסטירטע וועקסלען פון די ברידער יאסקאוויטש הויז-בעזיצער זאכאדניא 68, זאלען זיך מעלדען היינט פון $8^{1}/_{2}$ ביז $5^{1}/_{2}$ צוועקס געמיינזאמער אקציע.
קראסיקאוו צעגיעלניאנא 41
טעלעפאן 26-24

אַ העפט נאטעז
איז פערלוירען געווארען. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען נעגען בעלוינונג אפצוגעבען צו האוסמאן 6-טער שערפיען 11.

א צימער

צו פערמיעטען פאר א בעסער עלטערע פרוי. צו ערפאהרען אין ביורא „ארגוס" זאכאדניא 36.

Dr. Z. Aronson

פרויען-ארצט
צוריקגעקעהרט

א יונגערמאן

פון ארענטליכע עלטערן מיט גוטע רעפערענצען זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס עס זאל נישט זיין. אפערטען ווערט געבעטען אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע אונטער „M".

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואס קלערען צו געהן אין אנ'אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם
זאלסטו זיי זאגען
אז נור אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט י. מאנעלא
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 79-48.
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, אי-בערזעצונגען אין אלע שפראכען
מיט אכטונג
י. מאנעלא ביורא ריקאווער 17
דורכגאנג

אבאנעמענט-פרייז: פאר 1 חודש אין לאדזש 5 זל. אין פראווינץ און אויסלאנד 20 גר. ... אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פערן טעקסט 15 גראשען, פרימטער 25, אין טעקסט 40 גר. ... [illegible]
Redaktor-wydawca B. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14